

Lagen om allmänna vattentjänster

- Avgränsning av verksamhetsområden i 6 §

Jesper Lund Niklas Vallebrant
Institutionen för ingenjörsvetenskap
2017-08-28

Sammanfattning

Under 2007 trädde lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) i kraft. 6 § i denna lag säger att en kommun är skyldig att säkerställa vattenförsörjning och avlopp i ett ”större sammanhang” om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, men ibland väljer kommuner att inte ansluta vissa områden till det kommunala verksamhetsområdet trots att villkoret i 6 § i LAV är uppfyllt. Dessa områden brukar benämnas § 6-områden, det vill säga områden som uppfyller villkoret ”större sammanhang” enligt 6 § LAV, men som ändå ligger utanför kommunens verksamhetsområde.

Men vad innebär det då att kommunerna ska säkerställa vattenförsörjning och avlopp i ett ”större sammanhang”? Begreppet ”större sammanhang” finns inte definierat i lagtexten, men enligt förarbeten kan man möjligen säga att 20 till 30 fastigheter kan ses som en gräns, som dock kan minskas om det finns särskilda skäl för det. Men hur tolkar kommunerna begreppet ”större sammanhang” i 6 § lagen om allmänna vattentjänster? Det är den första frågeställningen som besvaras i studien. Den andra frågeställningen som besvaras är varför vissa områden i kommunerna ligger utanför verksamhetsområden trots att villkoret om ”större sammanhang” är uppfyllt. Kommunerna som studien berör är Lerum, Lysekil, Skövde, Svenljunga och Vänersborg.

För att svara på frågeställningarna har en kombination av, juridisk, kvantitativ och kvalitativ metod använts. Kommunernas VA-planer, som är ett underlag till den kommunala VA-planeringen, har granskats och intervjuer har genomförts för att komplettera VA-planerna samt ge en djupare förståelse för kommunernas beslut.

Studien visar att det varierar från kommun till kommun hur de har valt att tolka begreppet ”större sammanhang” då antalet fastigheter varierar från åtta till 20 stycken. En del av kommunerna använder dessutom begreppen ”samlad bebyggelse” och ”sammanhållen bebyggelse” från PBL, vilket är problematiskt då det är begrepp som rör PBL och inte återfinns i LAV. Vad det gäller den andra frågeställningen fanns det ett samband mellan hur kommunerna har bedömt områden som inte ska anslutas. Anledningen är att dessa områden är lågt prioriterade utifrån en behovs- och möjlighetsbedömning.

Datum:	2017-08-28
Författare:	Jesper Lund, Niklas Vallebrant
Examinator:	Mehdi Eshagh
Handledare:	Peter Ekbäck, Linn Gustavsson Christiernin & Marianne Carlbring
Huvudområde:	Lantmäteriteknik
Fördjupningsnivå:	G2F
Poäng:	15 högskolepoäng
Nyckelord:	Avlopp, större sammanhang, VA-plan, vattenförsörjning, vattentjänster, verksamhetsområde
Utgivare:	Högskolan Väst, Institutionen för ingenjörsvetenskap, 461 86 Trollhättan Tel: 0520-22 30 00 Fax: 0520-22 32 99 Web: www.hv.se

Abstract

In 2007, the Public Water Services Act came in to effect. According to the sixth paragraph in this law, all municipalities shall arrange water supplies and sewerage in a "wider context" if it is necessary with respect to human health or the environment. But sometimes, municipalities choose not to connect certain areas to the operational area even though they should do so according to the sixth paragraph in the Public Water Services Act. These areas are commonly referred to as § 6 areas which means that these areas fulfill the condition "wider context" in the Public Water Services Act, but are outside the operational area.

What does it mean that the municipalities shall ensure water supply and sewerage in a "wider context"? The term "wider context" is not defined in the legal text, but preparatory work to the law states that 20 to 30 properties can be seen as a guideline. This amount can be reduced if there are special reasons for it. But how do the municipalities interpret the term? This is the first question that this study answers. The second question that has been answered is why the municipalities choose to not connect some certain areas to the operational area, despite the fact that the conditions for "wider context" in the sixth paragraph are fulfilled. The study concerns the following municipalities: Lerum, Lysekil, Svenljunga, Skövde and Vänersborg.

In order to gain information and to find answers to the questions, a combination between legal methodology, a quantitative and a qualitative method has been used. The municipalities VA-plans, which are guiding for municipal VA planning, have been reviewed and interviews have been conducted to supplement the VA-plans and provide a deeper understanding of municipal decisions.

The study shows that it varies from municipality to municipality how the term "wider context" is interpreted as the number varies from eight to twenty properties included. Some of the municipalities also use the terms "assembled dwellings" and "assembled built environment" from the Planning and Building Act (2010:900). As for the second issue, there is a connection between how the municipalities have assessed these areas. The reason why some areas not are connected to any operational area is because they have a low priority based on a need and possibility assessment.

Date:	2017-08-28
Author:	Jesper Lund, Niklas Vallebrant
Examiner:	Mehdi Eshagh
Supervisor:	Peter Ekbäck, Linn Gustavsson Christiernin & Marianne Carlbring
Main field of study:	Land surveying engineering
Education level:	G2F
Credits:	15 HE credits
Keywords	Operational area, sewerage, VA-plan, water services, water supply, wider context
Publisher:	University West, Department of Engineering Science S-461 86 Trollhättan, SWEDEN Phone: + 46 520 22 30 00 Fax: + 46 520 22 32 99 Web: www.hv.se

Förord

Denna studie har genomförts som en avslutande del av tre års studier till lantmätaringenjör. Examensarbetet omfattar 15 högskolepoäng och har genomförts vid institutionen för ingenjörsvetenskap på Högskolan Väst. Det har varit en mycket lärorik period där arbetet har fördelats lika mellan de båda författarna.

Vi vill börja med att tacka Maria Freiholtz, planhandläggare på Plan- och byggfunktionen Länsstyrelsen Västra Götalands län. Tack för att du gav oss idén till studien och tack för den stöttning du gav oss under arbetet.

Vidare vill vi tacka våra handledare Peter Ekbäck på KTH, som har varit ett bra stöd under arbetets gång, Linn Gustavsson Christiernin, som har varit ett bra akademiskt stöd, och Marianne Carlbring som har hjälpt oss med de juridiska delarna.

Vi vill även rikta ett stort tack till er personer som ställde upp på våra intervjuer, utan er hade det inte blivit en lika bra studie.

Slutligen vill vi tacka Anna Hassel på VA Strategi Sverige, som har hjälpt till med granskning av arbetet.

Jesper Lund och Niklas Vallebrant

Trollhättan

2017-08-28

Innehållsförteckning

1	Inledning, bakgrund & problembeskrivning.....	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	3
1.2	Avgränsningar.....	3
2	Metod.....	4
2.1	Urval.....	4
2.2	Intervjuer.....	5
2.3	Metodval & tillvägagångssätt.....	5
3	Teori.....	7
3.1	Begreppen vattenförsörjning & avlopp.....	7
3.2	Begreppet ”större sammanhang” i 6 § LAV.....	8
3.2.1	Författarnas tolkning av begreppet ”större sammanhang”.....	11
3.3	VA-plan.....	11
3.4	Villkor och föreläggande enligt LAV.....	13
3.5	Verksamhetsområde.....	15
3.6	VA-Huvudman.....	16
3.7	Samlad och sammanhållen bebyggelse i Plan- och bygglagen (PBL).....	17
4	Resultat.....	19
4.1	Hur tolkar kommunerna i studien begreppet ”större sammanhang” i 6 § LAV?.....	19
4.1.1	Lerum.....	19
4.1.2	Lysekil.....	19
4.1.3	Skövde.....	20
4.1.4	Svenljunga.....	21
4.1.5	Vänersborg.....	22
4.1.6	Analys av resultatet.....	22
4.2	Varför väljer kommunerna att inte ansluta vissa områden trots att kriterierna i LAV kan anses vara uppfyllda?.....	24
4.2.1	Lerum.....	24
4.2.2	Lysekil.....	25
4.2.3	Skövde.....	27
4.2.4	Svenljunga.....	28
4.2.5	Vänersborg.....	29
4.2.6	Analys av resultatet.....	31
4.3	Svar från VA-jurister.....	32
5	Diskussion.....	34
5.1	Hållbar utveckling.....	38
6	Slutsatser.....	40
7	Framtida studier.....	42
8	Källförteckning.....	43

Figur- och/eller tabell- och/eller diagramförteckning

Figur 1 - Kommunernas läge i förhållande till varandra	4
Figur 2 - Fördelning av huvudmannaskap i Sveriges kommuner	16

Bilagor

A. Intervjufrågor

1 Inledning, bakgrund & problembeskrivning

Tjänster för vattenförsörjning är något som alla människor behöver ha tillgång till. Därför har vattenförsörjning och avloppshantering i Sverige sedan länge varit reglerat. Att säkra tillgången till rent dricksvatten och att motverka smittspridning och andra sanitära olägenheter av avloppshantering har i första hand varit syftet med regleringen. Skyldigheten att ordna vattentjänster när det behövs i ett ”större sammanhang” har funnits i svensk lagstiftning sedan 1950-talet. Behovet genom allmänna VA-anläggningar tillgodoses i mycket stor utsträckning. År 2001 bodde nästan 90 procent av befolkningen på fastigheter som var anslutna till det allmänna VA-nätet. Anslutningen i tätorterna är så gott som fullständig, men på landsbygden däremot är en fastighetsägare oftare hänvisad till enskilda anordningar för VA-försörjning.¹

Frågor om ansvaret för VA-försörjning före tillkomsten av 1955 års VA-lag (SFS 1955:314) behandlades i flera olika författningar, och var bara reglerat i mindre utsträckning. Den första samlade regleringen av rättsförhållande mellan den som var ansvarig för vattentjänsterna och de fastighetsägare som skulle använda den allmänna VA-anläggningen trädde alltså i kraft i och med 1955 års VA-lag. Ansvaret för att ordna en allmän VA-anläggning lades på kommunen där VA-försörjningen, med hänsyn till behovet att förebygga sanitära olägenheter, behövde ordnas i ett ”större sammanhang”.²

VA-lagen har ersatts två gånger sedan den trädde i kraft 1955. Den ersattes 1970 med *Lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar* då den var i behov av en översyn i vissa enskilda hänseenden. Den följde i huvudsak innehållet och strukturen i 1955 års VA-lag, men ett antal ändringar genomfördes jämfört med äldre rätt. År 2007 ersattes VA-lagen ytterligare en gång. Man ansåg att den behövdes ges en språklig utformning som var mer modern och en tydligare struktur som ger lagens innehåll en mer lättillgänglig bild. I övrigt bygger den i stora delar på 1970 års VA-lag. Den nya VA-lagen fick namnet *Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster* och förkortas ”LAV”. Lagen benämns också som vattentjänstlagen.³

Behovet av en samlad planering för all VA-försörjning har under senare år blivit allt tydligare inom kommunerna. Förväntningarna på att kommunen ska ordna VA-försörjning genom en allmän VA-anläggning har ökat sedan LAV trädde i kraft år 2007. Sannolikt beror det här på villkoret i 6 § LAV, som säger att kommunen är skyldig att ordna VA när det behövs i ett ”större sammanhang” med hänsyn till skyddet för

¹ Regeringens proposition 2005/06:78, ”Allmänna vattentjänster”, s.21.

² Regeringens proposition 2005/06:78, ”Allmänna vattentjänster”, s.24.

³ Regeringens proposition 2005/06:78, ”Allmänna vattentjänster”, s.24-26.

människors hälsa eller miljön för en viss bebyggelse eller blivande bebyggelse.⁴ Enligt förarbeten till *lagen (1955:314) om allmänna vatten och avloppsanläggningar* rör sig begreppet "större sammanhang" om 20-30 fastigheter.⁵ Allt fler kommuninvånare bosätter sig också i befintlig eller blivande bebyggelse på landsbygden, det vill säga utanför det kommunala verksamhetsområdet. Det medför en risk för ökat vattenuttag, ökad belastning på befintliga VA-anläggningar och ökade utsläpp till yt- och grundvatten.⁶

Kommunerna har ett tydligt definierat ansvar och god kontroll för att åtgärder genomförs inom det kommunala verksamhetsområdet. Idag finns de största bristerna och miljöproblemen, kopplade till VA-försörjning, utanför det kommunala verksamhetsområdet.⁷ Roll- och ansvarsfördelningen i kommunerna utanför det kommunala verksamhetsområdet ansvaras av fastighetsägarna själva. När det gäller VA-försörjning står Sveriges kommuner inför stora utmaningar. Minst 400 000 enskilda avlopp utanför städerna behöver åtgärdas av både hälso- och miljöskäl.⁸ En övergripande planering för VA-försörjning, både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde, saknas i många kommuner. För att få fram ett fungerande förvaltningsövergripande arbete med VA-försörjning i kommunerna har kommunala VA-planer lyfts fram. VA-planen ska fungera som ett verktyg för att i första hand styra upp arbetet med att åtgärda de enskilda VA-anläggningarna utanför det kommunala verksamhetsområdet, men också ge stöd till att utveckla en effektiv planering för de allmänna VA-anläggningarna inom det kommunala verksamhetsområdet.⁹ Att få en långsiktig och heltäckande vatten- och avloppsplanering för hela kommunen, både inom och utanför nuvarande VA-verksamhetsområde, är det huvudsakliga syftet med att upprätta en kommunal VA-plan. I vattentjänstlagen finns det inget krav på att upprätta en VA-plan. Den är alltså inte juridiskt bindande eftersom det inte finns något stöd för detta i lagen. VA-planen ska istället ses som ett planeringsunderlag för kommunen så att åtgärder för vattenförsörjning och avloppshantering ska kunna genomföras på ett effektivt sätt. Med hjälp av VA-planerna får kommunerna en överblick över vattentjänster inom kommunen. De ser på så sätt vilka områden som är i behov av kommunalt VA med hänsyn till miljön. Om kommunerna hanterar det här på rätt sätt kan utsläpp av miljöfarliga partiklar från avlopp minimeras och få mindre påverkan på miljö, djur- och växtliv, sjöar och vattendrag. På så sätt kan kommunerna bidra till en hållbar utveckling då vissa av de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om berörs av vatten- och avloppshanteringen.

⁴ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, Göteborg, 2014, s.10

⁵ Proposition 1955:21, "Förslag till Lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar", s.61

⁶ Johansson, Mats, Kommunala VA-planer – en kunskapsöversikt, Svenskt Vatten AB, Stockholm, 2012, s.8

⁷ Johansson, Mats, Kommunala VA-planer – en kunskapsöversikt, s.9

⁸ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.11

⁹ Johansson, Mats, Kommunala VA-planer – en kunskapsöversikt, s.10-11

Som nämndes innan är en kommun enligt 6 § LAV skyldig att säkerställa VA-försörjning i ett ”större sammanhang”, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller för miljön. Ibland förekommer det att kommuner väljer att inte ansluta vissa områden till det kommunala verksamhetsområdet trots att de uppfyller villkoret i 6 § LAV. Dessa områden brukar av kommunerna benämnas för § 6-områden, det vill säga områden som uppfyller villkoret ”större sammanhang” enligt 6 § LAV, men som ändå ligger utanför kommunens verksamhetsområde. Vad är det som gör att dessa områden inte ska anslutas? Och hur har kommunerna valt att tolka begreppet ”större sammanhang”? Det är något som behöver undersökas.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur kommunerna har tolkat begreppet ”större sammanhang” i 6 § LAV. Syftet är också att undersöka så kallade § 6-områden i kommunerna, det vill säga områden som uppfyller villkoret ”större sammanhang” enligt 6 § LAV men som ändå ligger utanför kommunens verksamhetsområde, och ta reda på varför kommunerna har bedömt att dessa områden inte ska anslutas till det kommunala VA-nätet. Våra frågeställningar lyder enligt följande:

- Hur tolkar kommunerna i studien begreppet ”större sammanhang” i 6 § LAV?
- Varför ligger vissa områden utanför verksamhetsområdet trots att villkoret i 6 § LAV är uppfyllt?

1.2 Avgränsningar

Följande avgränsningar har gjorts:

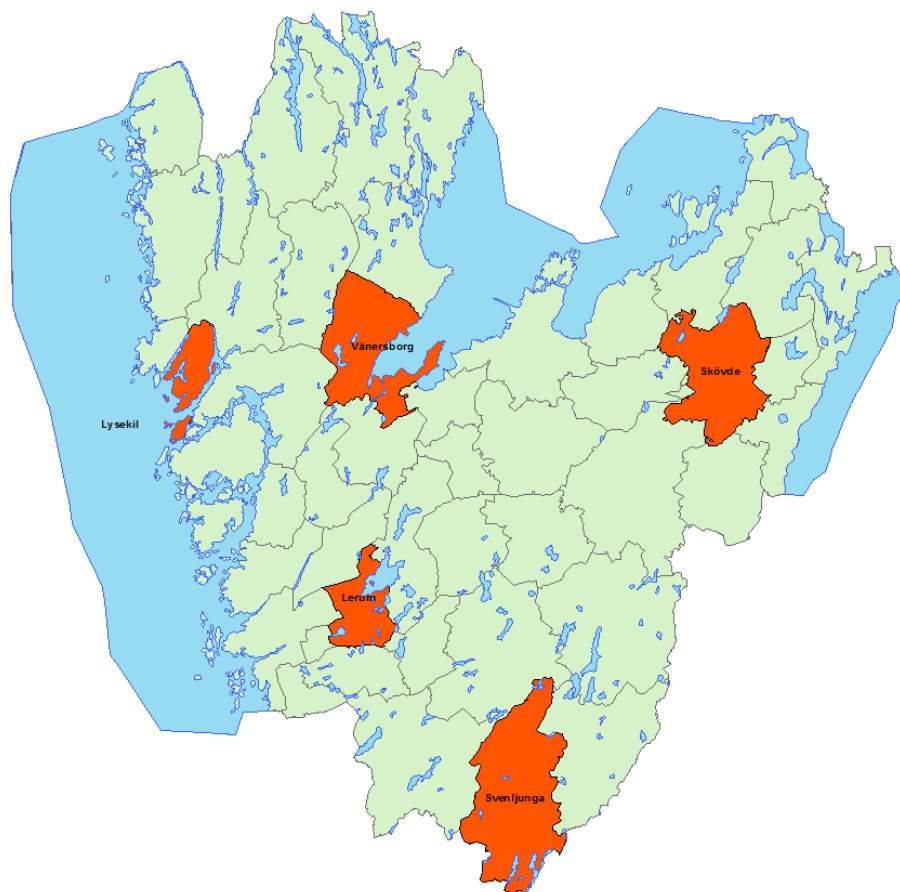
- Kommuner i Västra Götalands län.
- Kommuner som har VA-planer.
- Granskar inte områden som enligt VA-planen ska anslutas i framtiden.
- Granskar inte VA-utredningsområden (har enskilt idag, men som kan ha behov av förbättrad VA-lösning).
- Granskar inte VA-bevakningsområden (har enskilt idag, men som sannolikt inte har behov av förbättrad lösning).

2 Metod

Detta kapitel beskriver hur studien har genomförts. Först beskrivs studiens urval och detta följs sedan upp med en genomgång av hur intervjuerna genomfördes. Till sist beskrivs studiens metodval och tillvägagångssätt.

2.1 Urval

Denna studie omfattar fem kommuner i Västra Götalands Län. Kommunerna som ingår i studien är Lerum, Lysekil, Skövde, Svenljunga och Vänersborg. Hur kommunerna ligger i länet finns visat i figur 1. Det är olika typer av kommuner. Med det här urvalet studeras kommuner vid kusten, nära storstad och på landsbygden. På så sätt går det att se om det finns några skillnader och likheter mellan de olika kommuntyperna. Det har gjorts en bedömning att detta urval ökar sannolikheten att hitta skillnader eller likheter mellan kommunerna.

Figur 1 - Kommunernas läge i förhållande till varandra

Källa: Niklas Vallebrant

2.2 Intervjuer

För att få mer förståelse för hur kommunerna har gått tillväga och för att ta reda på varför de har bedömt att vissa områden inte ska ingå i verksamhetsområdet, genomfördes det en intervju med varje berörd kommun.

Intervjuerna var semistrukturerade vilket gjorde att det blev mer som ett naturligt samtal än en utfrågning. Vi hade ett par frågor som ställdes till alla kommuner och kompletterade dessa med specifika frågor rörande varje enskild kommun. Se bilaga 1 för de frågor som ställdes till alla kommuner. Då det var en semistrukturerad intervju var frågorna uppbyggda på ett sätt så att följdfrågor kunde ställas. Tanken med intervjufrågorna var att få en mer djupgående förståelse om hur kommunerna hade gjort sina bedömningar och hur deras uppfattning var rörande detta ämne.

Valet av intervjupersoner föll naturligt då det fanns angivet i respektive kommuns VA-plan vilka som har varit ansvariga för framtagandet av planen. För att boka intervjuer med berörda personer upptogs det en mailkontakt.

När intervjuerna genomfördes skedde de via telefonsamtal. Anledningen till att intervjuerna skedde via telefon var för att studien skulle effektiviseras. Slutligen transkriberades intervjuerna för att underlätta hanteringen av materialet.

2.3 Metodval & tillvägagångssätt

För att kunna besvara studiens frågeställningar, har en kombination av juridisk, kvantitativ och kvalitativ metod använts. Arbetet inleddes med att bestämma vilka kommuner studien skulle beröra. Det bestämdes genom en kvantitativ undersökning av de 49 kommunerna i Västra Götalands län. Då det inte är något lagkrav på att upprätta en VA-plan, finns det kommuner i länet som inte har detta planeringsunderlag. För att få en bra struktur i det här momentet och för att underlätta sorteringsarbetet med kommuner som har en VA-plan kontra kommuner som inte har en VA-plan, användes Excel. De kommuner som inte hade en VA-plan sållades bort och de kommuner som hade en VA-plan granskades vidare för att se vilka som var mest lämpade för studien. Mer om hur urvalet gick till finns beskrivet i avsnitt 2.1.

Bakgrund och rättsläge undersöktes för att få en bra kunskapsgrund. Det första som gjordes här var att få en bild av hur rättsläget ser ut, den så kallade rättsdogmatiken. Rättsläget kan tolkas genom texttolkning, teleologisk tolkning eller systematisk tolkning. Den juridiska metoden användes för att samla in information och få en bild av rättsläget genom att läsa och tolka propositioner, utredningar och relevanta rättsfall. Det gjordes för att få förståelse om hur lagen ska tillämpas samt hur domstolar har hanterat situationer rörande begreppet ”större sammanhang”. Vidare upptogs kontakt med tre VA-jurister för att få höra deras syn på begreppet ”större sammanhang”. Detta är något som tas upp i avsnitt 4.3. Därefter gjordes en egen tolkning av rättsläget för att kunna föra en diskussion och dra slutsatser kring kommunernas agerande. Förutom den

rättsdogmatiska delen, utfördes en litteraturstudie där myndighetsrapporter, hemsidor och litteratur användes för att samla in information till teoriavsnittet. Litteraturstudien bidrog till en utökad kunskap och större förståelse för ämnet.

När den rättsdogmatiska delen var utförd, tog den rättssociologiska delen över. Rättssociologin studerar förhållandet mellan rätt och samhälle och vill förmedla en djupare förståelse för rättsreglers och normers bakgrund och funktion, samt ge en ökad förståelse för vad som påverkar mänskligt handlande. Den här studien bestod av att ta reda på hur kommunerna hanterar sina områden enligt 6 § i LAV.

Kommunernas VA-planer granskades och det var framför allt de sista delarna av dokumenten som var intressanta för den här studien då dessa delar beskrev vilka områden som ska tillhöra kommunalt verksamhetsområde och vilka områden som kommunerna har valt att utesluta. De områden som hade 20 fastigheter eller fler var de områden som var huvudfokus, då det enligt förarbeten till LAV är uttalat att det antalet kan ses som ett minimum. Detta, tillsammans med att hitta tolkningar av begreppet "större sammanhang", var av högsta prioritet när VA-planerna granskades. Områden som klassades som VA-utredningsområden, det vill säga områden som har en enskild VA-anläggning idag men som kan ha behov av en förbättrad lösning i framtiden, och VA-bevakningsområden, områden som har en enskild VA-lösning idag men som sannolikt inte har behov av en förbättrad lösning i framtiden, granskades inte. Områden som enligt VA-planerna ska anslutas till kommunalt VA i framtiden granskades inte heller. Det här momentet, den rättssociologiska delen, var en textanalys där en förståelse för hur kommunerna har tolkat begreppet och bedömt sina områden eftersträvades.

Efter att VA-planerna hade granskats tog den kvalitativa metoden över. Det första som gjordes var att intervjuer bokades med de berörda kommunerna. Mer om hur intervjuerna gick till finns beskrivet i avsnitt 2.2. När intervjuerna var inbokade gjordes ytterligare en granskning av alla kommuners VA-planer för att vara väl pålästa och kunna ställa väl förberedda frågor. Vissa svar på frågeställningarna fanns i VA-planerna och dessa svar fördes in i resultatet redan innan intervjuerna. När intervjuerna sedan var genomförda jämfördes svaren från intervjuerna med informationen i VA-planerna för att se om dessa överensstämde. Den information som var ny från intervjuerna kompletterade VA-planerna i resultatet för att få slutgiltiga svar på frågeställningarna. Arbetet fortlöpte med att sammanställa resultatet för att sedan landa i en resultatanalys. Därefter fördes diskussion kring resultatet i jämförelse med rättsdogmatiken för att se om kommunerna hanterar situationen kring 6 § i LAV som de borde enligt rättsläget. När diskussion kring resultatet och rättsläget var genomförd, kunde slutsatser dras kring kommunernas agerande.

3 Teori

Detta kapitel beskriver lagstiftningen och viktiga begrepp för att ge läsaren en bra förståelse för rapportens innehåll. Först beskrivs begreppen vattenförsörjning och avlopp, därefter beskrivs de delar av lagtexten som är relevanta för studien. Vidare beskrivs vad ett verksamhetsområde och en VA-huvudman är. Till sist beskrivs begreppet ”större sammanhang” och vad en VA-plan är.

3.1 Begreppen vattenförsörjning & avlopp

I 2 § LAV, finns det definierat vad som menas med begreppet vattenförsörjning. Lagen säger följande: *”Tillbandabållande av vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning.”*

I 2 § LAV finns även begreppet avlopp definierat. I lagen är det definierat som *”bortledande av dagvatten och dränvatten från ett område med samlad bebyggelse eller från en begravningsplats, bortledande av spillvatten eller bortledande av vatten som har använts för kylning”*. Avloppsvatten är med andra ord ett samlingsbegrepp för spillvatten, dagvatten och dräneringsvatten. Här följer en definition av dessa begrepp:

- Dagvatten – Det är regn- och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan och som inte tas upp av någon vegetation. Det kan rinna av från hårdgjorda ytor som vägar, parkeringar, hustak och stenläggningar. Tvättvatten som uppstår när någon tvättar en bil räknas även det som dagvatten då det tillfälligt rinner på en hårdgjord yta.¹⁰
- Spillvatten – Vatten från hushåll, kontor, industri, serviceanläggningar som spolas ner i avloppet via toalett eller diskho.¹¹
- Dräneringsvatten – Vatten från till exempel mark runt husgrunder som leds bort genom dränering.¹²

Avloppsystemets uppgift är att på ett hälsosamt, miljömässigt och effektivt sätt leda bort och rena avloppsvattnet.¹³ Det finns två olika sätt som det kan ske på när det handlar om kommunala avloppssystem. Det ena alternativet är ett kombinerat system där avloppsvattnet avleds i en och samma ledning. Det kombinerade systemet kan medföra vissa problem då flödet varierar i ledningarna. När det regnar mycket kan det bli så stora flöden att ledningarna inte klarar av dem, och det kan leda till

¹⁰ Dagvattenguiden, ”Vad är dagvatten?” Tillgänglig: <http://dagvattenguiden.se/vad-ar-dagvatten/>, 2017, (hämtad 2017-04-13)

¹¹ Svenskt Vatten, ”Avloppsfakta”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/fakta-om-vatten/avloppsfakta/>, 2016, (hämtad 2017-04-13)

¹² Svenskt Vatten, ”Avloppsfakta”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/fakta-om-vatten/avloppsfakta/>, 2016, (hämtad 2017-04-13)

¹³ Svenskt Vatten, ”Avloppsfakta”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/fakta-om-vatten/avloppsfakta/>, 2016, (hämtad 2017-04-13)

översvämningar på gator och i källare. Om det istället regnar för lite blir flödet inte tillräckligt stort för att klara av att skölja borta de föroreningar som kan finnas i ledningarna, vilket innebär att det blir svårare att hålla avloppsledningarna rena. Lösningen på dessa problem var duplikatsystemet med separata ledningar för spillvatten och dag- och dränvatten. Detta system har en ledning som är anpassad för flödet för spillvattnet.¹⁴

3.2 Begreppet ”större sammanhang” i 6 § LAV

En kommun är skyldig att bestämma ett verksamhetsområde om det med hänsyn till människors hälsa och miljö finns ett behov att ordna vatten och avlopp i ett ”större sammanhang”. Av skyddsintressena för människors hälsa och miljö, är det hälsokriteriet som är det primära.¹⁵ Kraven på ett ingripande från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får normalt inte vara begränsade till ett fåtal fastigheter utan är av den art att de påkallar mera omfattade åtgärder.¹⁶

I LAV finns det ingen definition av begreppet ”större sammanhang”. Det finns dock uttalat i förarbeten till lagen (1955:314) om allmänna vatten och avloppsanläggningar vad som normalt sett kan sägas gälla. I propositionen står följande:

”Möjligen kan sägas, att ett antal av 20-30 anslutna fastigheter för normala fall utgör ett antagbart minimum, som dock bör kunna minska, om bebyggelsen ligger så samlad, att sanitära synpunkter i högre grad gör sig gällande.”¹⁷

Det antalet beskrevs som praxis i propositionen till den nuvarande lagstiftningen, men om det gäller utbyggnad av en planerad eller befintlig allmän anläggning kan det vara färre än 20 till 30 fastigheter:

”Enligt praxis behövs det åtminstone en något så när samlad bebyggelse av 20-30 fastigheter som underlag för en allmän va-anläggning (jfr prop. 1955:121 s.61). En utbyggnad av en befintlig eller planerad allmän anläggning kan dock ske för betydligt färre fastigheter. I praxis har till och med enstaka fastigheter i närheten av ett befintligt verksamhetsområde ansetts planmässigt och i övrigt ha ett så nära samband med bebyggelsen inom verksamhetsområdet att fastigheternas va-frågor skulle lösas i det större sammanhanget med denna bebyggelse.”¹⁸

Men inom vilka avstånd ska fastigheterna ligga inom för att det ska klassas som ett ”större sammanhang”? I ett avgörande i Statens VA-nämnd, yrkade två fastighetsägare på att deras fastigheter skulle anslutas till den allmänna VA-anläggningen genom en utvidgning av verksamhetsområdet. Kommunen bedömde, efter en noggrann lämplighets- och skälighetsavvägning, att fastigheterna skulle förläggas utanför

¹⁴ Jensen Håkan, Bygg- och anläggningsteknik, Högskolan Väst, s.46

¹⁵ Qviström, Jörgen, Vattentjänstlagen: En handbok, 2:1 uppl., Stockholm, Norstedts Juridik, 2016, s.44

¹⁶ Qviström, Jörgen, Vattentjänstlagen: En handbok, s.47

¹⁷ Proposition 1955:121, ”Förslag till Lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar”, s61

¹⁸ Regeringens proposition 2005/06:78, ”Allmänna vattentjänster”, s.42

verksamhetsområdet till den allmänna va-anläggningen. Kommunen ansåg inte att fastigheterna låg i en grupp om 20 till 30 fastigheter då avståndet till närmaste fastighet var cirka 300 meter, därmed ansågs inte kravet för ”större sammanhang” vara uppfyllt. VA-nämnden fastställde kommunens beslut med motiveringen att det inte är ett helt obetydligt avstånd från fastigheterna till verksamhetsområdet samt att fastigheternas behov och avloppsanordningarnas skyddskrav var uppfyllda med egna anordningar. Bedömningen var alltså att rekvisiteten i 6 § LAV inte var uppfyllda.¹⁹

Ett annat rättsfall, som berör Onsala i Kungsbacka kommun, tar också upp det här med avståndet till närmaste anslutna fastighet. Fastighetsägare i kommunen hade yrkat på att deras fastighet skulle anslutas till det kommunala verksamhetsområdet som låg 150-160 meter därifrån och det var 150-200 meter till närmaste fastighet. Sökande ansåg att deras fastighet ingår i ett större sammanhang och att deras fastigheter därmed skulle omfattas av kommunens verksamhetsområde. Kommunen höll dock inte med om att den ingick i ett större sammanhang och anförde följande:

”Någonstans måste gränsen dras och i detta fall framstår det inte som rimligt att låta VA-kollektivet sörja för sökandes tillgång till vatten och avlopp. Anslutningen av en enstaka fastighet utan direkt närhet till annan bebyggelse är inte ett sådant större sammanhang som avses i vattentjänstlagen. Onsala-Hallen 2:53 ligger avskilt från den övriga bebyggelsen och därmed utanför kommunens utbyggnadsskyldighet. Fastigheten omfattas inte av begreppet ”i ett större sammanhang”.

Länsstyrelsen ansåg däremot i ett yttrande till VA-nämnden att det var fråga om ett ”större sammanhang” och att kommunen har en skyldighet att förse fastigheten med vattentjänst genom en allmän VA-anläggning. VA-nämnden i sin tur, fastslog länsstyrelsens beslut att fastigheten skulle påkopplas till det kommunala verksamhetsområdet och att kommunen är skyldiga att tillgodose behovet av vatten och avlopp enligt 6 § i LAV. VA-nämnden anförde bland annat följande:

*”Den omständigheten att fastigheten är belägen 150-200 meter från närmaste fastighet kan i detta fall inte bli avgörande för rätten att erhålla allmänna vattentjänster. Fastigheten får anses ha ett sådant faktiskt och även planmässigt samband med de VA-utbyggda områdena att ett kommunalt utbyggnadsansvar måste kunna ifrågakomma.”*²⁰

I ett fall var alltså 300 meter ett för långt avstånd för att det skulle klassas som ”större sammanhang” medan 150-200 meter i ett annat fall var applicerbart.

Vad det gäller hälsokriteriet, bedöms det mycket med hänsyn till vad modern boendestandard kan vara och det kan räcka att det finns en risk för att sanitära olägenheter ska uppkomma för att en kommun ska bli skyldig att bygga ut en VA-anläggning²¹.

¹⁹ Statens VA-nämnd, Beslut 2015-04-13, BVa 36

²⁰ Statens VA-nämnd, Beslut 2010-03-01, BVa 13

²¹ Qviström, Jörgen, s.45

Ett exempel på hälsokriteriet är ett rättsfall rörande området Västersjö i Knivsta kommun, som resulterade i att länsstyrelsen gav Knivsta kommun ett föreläggande att bestämma ett verksamhetsområde för avlopp samt sörja för att en allmän VA-anläggning skulle komma till stånd. Länsstyrelsen beslutade även att anläggningen skulle vara klar senast ett år efter att beslutet vunnit laga kraft. Bakgrunden till beslutet var att uppkomna hälsomässiga problem hade åtgärdats genom en gemensamhetsanläggning där drygt hälften av områdets 35 fastigheter ingick. Länsstyrelsen bedömde att en allmän VA-anläggning behövdes och att det är kommunen som har ansvaret då rekvisitet skydd för människors hälsa var uppfyllt och det behövdes en allmän avloppsanläggning i ett ”större sammanhang”. Kommunen yrkade i VA-nämnden att de skulle upphäva länsstyrelsens föreläggande. Om de inte kunde häva beslutet, ville kommunen att genomförandetiden skulle förlängas till tre år. Men VA-nämnden fastställde länsstyrelsens beslut och skrev bland annat:

”En ordning där det i vattentjänstlagen förutsatta kommunala ansvaret för en utbyggd allmän VA-anläggning kunde åsidosättas genom att hänvisa till att åtgärder redan vidtagits på privat initiativ med goda resultat från hälso- och miljösynpunkt, skulle innebära alltför stora möjligheter att kringgå lagens syfte att säkra den kommunala rådigheten över VA-resurserna när förhållandena i ett område påkallar utbyggnad av allmän VA-anläggning.”²²

Knivsta kommun överklagade VA-nämndens beslut till Svea Hovrätt, som i sin tur fastslog VA-nämndens beslut med undantag för en ändring. Hovrätten gick med på kommunens yrkande att genomförandetiden skulle vara tre år.

En kommun kan alltså inte kringgå sitt ansvar genom att hänvisa till att problem eller behoven har blivit åtgärdade på andra sätt genom privata initiativ.

Men även om ett område inte lever upp till gränsen med 20 till 30 fastigheter, kan det vara berättigat att inrätta ett verksamhetsområde med hänsyn till miljön. Tillkomsten av miljökriteriet i LAV bör framöver medföra att fler områden med bostadsbebyggelse kommer försörjas med allmänna vattentjänster i en större utsträckning än tidigare, då hälsoskyddet inte har räckt till²³. Men en kommun blir inte skyldig att bygga ut en allmän VA-anläggning så fort det finns ett behov ur miljösynpunkt att lösa det i ett större sammanhang²⁴. I regeringens proposition till den nuvarande lagstiftningen framgår det när en kommun kan bli skyldig att ordna en allmän VA-anläggning med hänsyn till miljön:

”För att miljöskyddsrekvisitet skall anses vara uppfyllt krävs att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön.”²⁵

²² MÖD Svea Hovrätt, 16 Mars 2012, målnummer: M2403-11, s.8-9

²³ Qviström, Jörgen, s.46

²⁴ Qviström, Jörgen, s.45

²⁵ Regeringens proposition 2005/06:78, ”Allmänna vattentjänster”, s.45

Ett exempel på miljörekvisitet är rättsfallet om den tjockskaliga målarmusslan i Eslövs kommun. Länsstyrelsen i Skåne beslutade att Eslövs kommun skulle ordna en allmän avloppsanläggning för åtta fastigheter som eventuellt skulle bli tio efter en planerad avstyckning. Men länsstyrelsen tog beslutet rörande åtta fastigheter. Länsstyrelsen grundade sitt beslut i att den fridlysta tjockskaliga målarmusslan, som finns i vattendrag i anslutning till området, påverkades av de höga halterna av näringsämnen i avrinningsområdet. Den tjockskaliga målarmusslan är fridlyst i Sverige och är den art av de stora sötvattenmusslorna som är mest sällsynt.²⁶ En allmän VA-anläggning skulle framför allt reducera kvävehalterna och därmed förbättra förutsättningarna för den tjockskaliga målarmusslan samt fiskarterna öring och elritsa som finns där. VA-nämnden fastställde länsstyrelsens beslut men kommunen överklagade till Miljööverdomstolen som i sin tur fastställde VA-nämndens beslut²⁷. Således kan antalet fastigheter vara så få som åtta till antalet och klassas som ett ”större sammanhang” om beslut tas med hänsyn till miljön. När beslut tas med hänsyn till miljön spelar inte närheten till andra fastigheter någon roll.²⁸

3.2.1 Författarnas tolkning av begreppet ”större sammanhang”

Efter att ha tolkat förarbeten och relevanta rättsfall, har studiens författare gjort tolkningen att om ett område har 20 fastigheter eller fler ska det anslutas till en kommunal VA-anläggning. Det är utgångspunkten kring det hela, men om kommunen i ett område med 20 fastigheter eller fler, känner att det inte finns ett behov av att anslutas till det kommunala verksamhetsområdet, kan ett sådant område fortsatt ha en enskild lösning. Det är dock inget krav att det måste finnas minst 20 fastigheter i ett område för att 6 § ska tillämpas eftersom antal fastigheter inte finns tydligt definierat i lagtexten och det finns rättsfall som säger att områden med till exempel åtta fastigheter kan anslutas till ett kommunalt verksamhetsområde när det finns miljöskäl till det. Särskilda skäl kan vara kopplat till människors hälsa eller miljön, som gör att antal fastigheter kan vara färre än 20 stycken.

3.3 VA-plan

En kommunal VA-plan är ett styrdokument som beskriver hur kommunen ska ordna vattenförsörjning och avloppshantering, både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde.²⁹ Utanför verksamhetsområdet ansvarar varje fastighetsägare själva för sin VA-försörjning. De befintliga lösningarna som finns i dessa områden har valts utifrån de förutsättningar som gällde när respektive område bebyggdes. Ibland

²⁶ Statens VA-nämnd, beslut 2009-09-21; BVa 43

²⁷ Miljööverdomstolen, 2010-06-08, målnummer: M7788-09

²⁸ Svenskt Vatten, ”Kommunens skyldigheter”, 2016

²⁹ Havs och vattenmyndigheten. Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.13

fyller de sin funktion väl, men i många fall är de bristfälliga med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön.

Att få en långsiktig och heltäckande VA-planering för hela kommunen, både inom och utanför nuvarande VA-verksamhetsområde, är det huvudsakliga syftet med att upprätta en kommunal VA-plan. Förutom VA-försörjning, täcker planen även hanteringen av dag- och dräneringsvatten inom tätorterna.³⁰ I LAV finns det inget krav på att upprätta en VA-plan. Den är alltså inte juridiskt bindande eftersom det inte finns något stöd för detta i lagen. VA-planen ska istället ses som ett planeringsunderlag för kommunen så att åtgärder för vattenförsörjning och avloppshantering ska kunna genomföras på ett effektivt sätt.³¹ VA-planen används som ett verktyg för att lyfta fram problem och utmaningar, för budgetarbete och för att visa var, när och i vilken ordning man bör prioritera utbyggnaden av den allmänna VA-anläggningen och var andra lösningar är mer lämpliga. För områden som inte berörs av de allmänna vattentjänsterna ger även VA-planen en möjlighet att planera för en hållbar och långsiktig VA-försörjning.³²

En VA-plan kan alltså användas som ett hjälpmedel för kommunen att bedöma i vilka områden vattenförsörjning och avloppshantering behöver ordnas enligt 6 § LAV och för att besluta om verksamhetsområdets omfattning. På så sätt får kommunen en tydlig rutin så att resurser kan läggas där de gör mest nytta. En anslutning behöver inte nödvändigtvis göras till det befintliga VA-anläggningarna vid en utökning av det kommunala verksamhetsområdet. I vissa fall finns det även möjlighet att göra lokala anläggningar och andra tekniska lösningar vilket är viktigt att överväga vid en utökning av det kommunala verksamhetsområdet.³³

VA-planen kan delas in i fyra delplaner:

- *Del 1 - Plan för den allmänna VA-anläggningen:* Planen innehåller planering av drift, underhåll och förnyelse av den befintliga VA-anläggningen i kommunen.³⁴
- *Del 2 - VA-utbyggnadsplan:* Utbyggnadsplanen beskriver vilka områden som ska ingå i det framtida verksamhetsområdet till den allmänna VA-anläggningen, vilken ordningen utbyggnaden ska ske och hur det ska finansieras. VA-utbyggnadsplanen bör vara baserad på en systematisk prioritering med en modell som kommunen valt att tillämpa. Beslut om åtgärder får då ett tydligt underlag som går att motivera och resurserna kan läggas där de gör mest nytta.

³⁰ Länsstyrelsen i Stockholms län, Kommunal VA-planering - Manual med tips och checklistor, Stockholm, 2009, s.10

³¹ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.13

³² Länsstyrelsen i Stockholms län, Kommunal VA-planering – Manual med tips och checklistor, 2009, s.7

³³ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.31-32

³⁴ Länsstyrelsen i Stockholms län, Kommunal VA-planering - Manual med tips och checklistor, s.23

När ett VA-utbyggnadsområde är färdigställt och beslutat som verksamhetsområde för allmän VA-försörjning övergår det till att benämnas Allmänt VA-område.^{35 36}

- *Del 3 - Handlingsplan i väntan på VA-utbyggnad:* I väntan på att den kommunala VA-anläggningen byggs ut behöver en handlingsplan utformas, i samband med utbyggnadsplanen, för de områden som ligger sent i utbyggnadsplanens planering. VA-försörjningen för många fastigheter är dålig och behöver åtgärdas inom en kortare tidsperiod än det är möjligt att bygga ut. Handlingsplanen i väntan på VA-utbyggnad och VA-utbyggnadsplanen omfattar samma geografiska område. I väntan på VA-utbyggnad bör planen beskriva vilka tekniska lösningar som är mest lämpliga, hur bygglovsärenden ska hanteras under den här tiden och hur tillsyn ska bedrivas. Tydlighet i den här delen av planeringen för enskilda fastighetsägare är extra viktig eftersom de behöver veta om de kan avvakta kommunal utbyggnad eller om de själva behöver åtgärda sin egen VA-försörjning i de fall de är undermåliga.^{37 38}
- *Del 4 - Handlingsplan för enskild VA-försörjning:* En handlingsplan för enskild VA-försörjning ska utformas för områden som inte berörs av den planerade utbyggnaden av VA-nätet. Handlingsplanen i väntan på VA-utbyggnad och handlingsplanen för enskild VA-försörjning har mycket gemensamt, men den senare innehåller också en plan för att nå andra långsiktiga lösningar. Exempelvis kan handlingsplanen för enskild VA-försörjning beskriva hur en gemensamhetsanläggning kan inrättas och hur funktionskrav på enskilda avlopp ska utformas så att smittrisk och påverkan på miljön minimeras. Denna planering ger kommunen möjlighet att förebygga en VA-situation som inte fungerar i längden, där exempelvis vattenförsörjningen inte räcker till för områdets behov eller att en tillfredsställande avloppshantering är svår att lösa.^{39 40}

3.4 Villkor och föreläggande enligt LAV

LAV är idag den VA-lag som gäller i Sverige. Lagen reglerar bland annat kommunens ansvar att ordna vattenförsörjning och avlopp för sina invånare. Skyldigheten att bygga VA-anläggningar för kommunerna är, till skillnad från deras skyldighet att bygga ut

³⁵ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning, s.31-32

³⁶ Länsstyrelsen i Stockholms län, Kommunal VA-planering Manual med tips och checklistor, s.23

³⁷ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.31

³⁸ Länsstyrelsen i Stockholm län, Kommunal VA-planering Manual med tips och checklistor, s.24

³⁹ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.31

⁴⁰ Länsstyrelsen i Stockholm län, Kommunal VA-planering Manual med tips och checklistor, s.24

allmänna platser, inte kopplade till detaljplanen. Skyldigheterna är i stället knutna till villkoret i 6 § LAV.⁴¹

6 § *Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen:*

- 1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och*
- 2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän VA- anläggning.*

Det ska alltså finnas ett behov av att i ett ”större sammanhang” ordna med vattenförsörjning och avlopp för att kommunen ska vara skyldig att utöka sitt verksamhetsområde. Det här betyder att om det finns ett behov av dricksvatten för ett antal fastigheter eller om de utgör en föroreningsrisk för dricksvattentäkter eller för miljön i sig, kan kommunen bli skyldig att utöka sitt verksamhetsområde till det här området.⁴² Om kommunen inte beslutar att utöka sitt verksamhetsområde till ett område som uppfyller villkoret i 6 § LAV, kan länsstyrelsen förelägga kommunen att uppfylla sin skyldighet. Detta regleras i 51 § LAV.

51 § *Länsstyrelsen utövar tillsyn över att kommunen fullgör skyldigheten enligt 6 § att tillgodose behovet av vattentjänster. Länsstyrelsen får förelägga kommunen att fullgöra skyldigheten. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.*

I boken ”Kommunala befogenheter” av Ulf Lindquist, Olle Lundin & Tom Madell, beskrivs ett fall där länsstyrelsen tvingade en kommun att tillgodose VA-behovet då VA behövde ordnas i ett ”större sammanhang” på grund av den sanitära situationen i kommunen.⁴³

Om kommunen och en fastighetsägare är oense om behovet av att utöka verksamhetsområdet till en viss fastighet, så kan fastighetsägaren vända sig till länsstyrelsen för att få sin sak prövad. Om länsstyrelsen instämmer med fastighetsägaren om att området uppfyller villkoret i 6 § LAV och behöver anslutas till det kommunala verksamhetsområdet kan länsstyrelsen, enligt 51 § LAV, förelägga kommunen att fullgöra sin skyldighet. Detta ska dock inte tolkas som att det är länsstyrelsen som har sista ordet om vilka områden som ska anslutas till det kommunala

⁴¹ Kalbro, Thomas & Lindgren, Eidar, Markexploatering, 5.uppl., Nordstedts juridik, Stockholm, 2015, s. 86.

⁴² Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.21

⁴³ Lindquist, Ulf & Lundin, Olle & Madell, Tom, Kommunala befogenheter, 8.uppl., Wolters Kluwer, 2016, s.222.

verksamhetsområdet. Kommunen har rätt att överklaga länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.⁴⁴

3.5 Verksamhetsområde

I 2§ LAV definieras ett VA-verksamhetsområde som ett geografiskt område, inom vilket vattenförsörjning och avlopp har, eller ska, ordnas genom en allmän VA-anläggning. Verksamhetsområdet definierar också var vattentjänstlagens rättigheter och skyldigheter gäller för kommunen respektive fastighetsägarna⁴⁵. Det är enbart inom verksamhetsområdets gränser som vattentjänstlagens bestämmelser gäller. Det finns inga skyldigheter eller rättigheter för kommunen eller fastighetsägaren utanför verksamhetsområdet. Om en VA-anlutning till den allmänna VA-anläggningen ändå genomförs utanför det kommunala verksamhetsområdet till områden som inte uppfyller villkoret i 6 § LAV, är detta något som regleras mellan kommunen och fastighetsägaren genom avtal⁴⁶. Verksamhetsområde för vatten och avlopp ska inrättas om det behövs med hänsyn till människors hälsa eller miljön i ett ”större sammanhang” inom en befintlig eller blivande bebyggelse. Detta regleras i 6 § LAV. Det är kommunen som bestämmer verksamhetsområdets gränser.⁴⁷

Ett verksamhetsområde för vattenförsörjning respektive avlopp kan variera från kommun till kommun och vara begränsat till att bara gälla en viss eller vissa vattentjänster. Det kan alltså finnas olika verksamhetsområden för vattenförsörjning, spillvattenavlopp och dagvattenavlopp.⁴⁸ I normala fall överensstämmer verksamhetsområdet för vattenförsörjning och avlopp. Men då kommunerna kan välja att bestämma olika verksamhetsområden för vattentjänsterna bör det i beslutet anges på ett tydligt sätt vilken eller vilka vattentjänster som området innefattar⁴⁹. Information om vad som gäller för de olika verksamhetsområdena enligt kommunens beslut ska finnas tillgängligt hos kommunen så att fastighetsägare, myndigheter och andra har möjlighet att enkelt få reda på det aktuella läget.⁵⁰ När ett verksamhetsområde har fastställts börjar lagens offentlighetsregelsystem med dess rättigheter och skyldigheter gälla för huvudmannen och fastighetsägarna. När det blir gällande blir huvudmannen skyldig att bygga ut anläggningen till de fastigheter som har ett behov av

⁴⁴ Svenskt Vatten, ”Verksamhetsområde”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/va-chefens-verktygslada/verksamhetsstyrning/verksamhetsomrade/>, 2016, (hämtad 2017-04-14)

⁴⁵ Kalbro & Lindgren. Markexploatering, s.86.

⁴⁶ Svenskt Vatten, ”Verksamhetsområde”, 2016

⁴⁷ Kalbro & Lindgren. Markexploatering s.85-86

⁴⁸ Svenskt Vatten, ”Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/vattentjanster/juridik/vattentjanster-regler-fragor-och-praxis/kommunens-skyldighet-att-ordna-vattentjanster/>, 2016, (hämtad 2017-04-04)

⁴⁹ Qviström, Jörgen, s.51

⁵⁰ Svenskt Vatten, ”Verksamhetsområde”, 2016

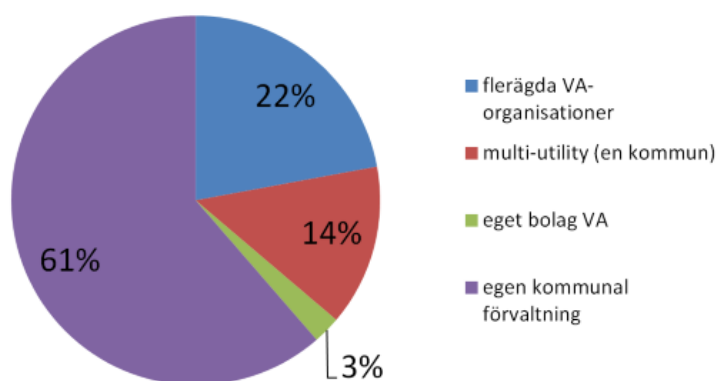
de aktuella vattentjänsterna inom verksamhetsområdet och de ska också tillåtas att använda anläggningen⁵¹.

3.6 VA-Huvudman

En VA-huvudman är definierat i 2 § LAV som den som äger en allmän VA-anläggning. Huvudmannen ska ansvara för den allmänna VA-anläggningen och är skyldig att ta hand om det dagvatten som finns inom verksamhetsområdet genom den allmänna VA-anläggningen. Det är en skyldighet som inte kan ändras genom bestämmelser i detaljplan eller avtalas bort⁵².

En kommun måste ha "rättsligt bestämmande inflytande" över en allmän VA-anläggning, antingen i form av kommunen själv eller via en annan organisation som till exempel ett aktiebolag. När kommunen själv är huvudman ligger ansvaret vanligen på en facknämnd, som till exempel tekniska nämnden eller samhällsbyggnadsnämnden, men i vissa fall kan det vara kommunstyrelsens ansvar. Vid den här typen av *kommunal förvaltning* av en VA-anläggning utförs arbetet av kommunens egen personal eller av andra företag på entreprenad. Om ett *kommunalt bolag* är VA-huvudman är det bolaget som äger den allmänna VA-anläggningen och inte kommunen. Det kan vara ett bolag som endast ansvarar för VA-verksamhet eller ett multi utility-bolag som även ansvarar för till exempel fjärrvärme- och elförsörjning. Ett tredje alternativ är ett VA-bolag som ägs gemensamt av flera kommuner, genom en så kallad *flerägdd VA-organisation*. Den här typen av huvudmannaskap tillämpas för att använda resurserna på ett mer effektivt sätt.

Den sista lösningen som används är ett *gemensamt kommunalförbund* mellan flera kommuner som VA-huvudman. Det gemensamma kommunalförbundet styrs av fullmäktige eller en styrelse och fungerar därmed som en egen kommun. Figur 2 visar fördelningen av antalet kommuner med de olika lösningarna för huvudmannaskap.⁵³

Figur 2 - Fördelning av huvudmannaskap i Sveriges kommuner

Bildkälla: Svenskt Vatten

⁵¹ Qviström, Jörgen, s.51

⁵² Boverket, "Lagen om allmänna vattentjänster", Tillgänglig: <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/detaljplan/temadelar-detaljplan/dagvatten-i-detaljplan/flera-lagar-reglerar-dagvatten/lagen-om-allmanna-vattentjanster/>, 2015, (hämtad 2017-04-18)

⁵³ Svenskt Vatten, "VA-organisationen", 2016

Figuren visar att egen kommunal förvaltning är den typ av huvudmannaskap som används mest i Sverige. Det innebär att till exempel kommunens tekniska nämnd eller samhällsbyggnadsnämnd ansvarar för anläggningen och arbetet utförs av entreprenörer eller av kommunens egen personal. Efter egen kommunal förvaltning, är en flerägd VA-organisation den mest vanliga lösningen, medan multi-utility-bolag och eget VA-bolag förekommer mer sällan. Vilken typ av huvudmannaskap studiens kommuner använder sig av beskrivs i avsnitt 4.2.

Vilka huvudmannens uppgifter är finns skrivet i LAV:

13 § LAV förklarar följande: ”Huvudmannen skall för den allmänna VA-anläggningen ordna 1.ledning och anordningar som behövs för vattenförsörjning till eller avlopp från varje förbindelsepunkt, 2.anordningar för bortledning av vatten som inte sker genom en förbindelsepunkt, 3.de anordningar som i övrigt behövs för att VA-anläggningen skall kunna fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet”.

14 § LAV: *Huvudmannen skall se till att berörda fastighetsägare i skälig tid underrättas om planerade vattenavstängningar och andra väsentliga ändringar av förutsättningarna för att använda VA-anläggningen.”*

15 § LAV: *”Huvudmannen får upplåta åt någon annan att sköta driften av VA-anläggningen.”*

19 § LAV: *”Huvudmannen skall ordna de pumpar och andra särskilda anordningar som på grund av den allmänna VA-anläggningens konstruktion eller utförande behövs på en fastighet för att fastighetsägare skall kunna använda VA-anläggningen.”*

Huvudmannen ansvarar enligt huvudregeln inte för anordningar som inte ingår i den allmänna VA-anläggningen, utan endast för de anordningar som 19 § i LAV avser. I princip är det inte heller någon skyldighet för huvudmannen att inrätta anordningar för att tillgodose en eller några få fastigheters behov.⁵⁴

3.7 Samlad och sammanhållen bebyggelse i Plan- och bygglagen (PBL)

Samlad bebyggelse och sammanhållen bebyggelse är två begrepp som kommunerna använder sig av när de ska beskriva begreppet ”större sammanhang”. Dessa begrepp är kopplade till plan- och bygglagen. Begreppet samlad bebyggelse användes i äldre PBL (SFS 1987:10) som var gällande fram till och med 1 maj 2011. I Bostadsutskottets betänkande (BOU 1986/87:1) om en ny plan- och bygglag, skrev de att samlad bebyggelse föreligger om:

1. *bebyggelsegruppen utgörs av 10-20 och*
2. *de bebyggda tomterna gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, parkmark o.d.*⁵⁵

⁵⁴ Qviström, Jörgen, Vattentjänstlagen: En handbok, s.74

⁵⁵ Bostadsutskottets betänkande 1986/87:1, om en ny plan- och bygglag m.m, s.100.

I maj 2011 trädde den nuvarande lagstiftningen (SFS 2010:900) i kraft. Där används begreppet sammanhållen bebyggelse istället för samlad bebyggelse som fanns beskrivet i den äldre lagstiftningen. I propositionen (prop. 2009/10:170) till nya PBL beskrivs ett problem kring termen bebyggelse då den kan ha två olika betydelser. Bebyggelse kan dels vara ett markområde som är bebyggt eller som ska bebyggas, dels en samling av byggnader och andra anläggningar. För att förtydliga det hela skrev regeringen följande: *”För att undvika tillämpningsproblemet med den dubbla innebörden av termen ”bebyggelse” bör termen i den nya lagen begränsas till innebörden ”en samling av byggnadsverk som inte enbart består av andra anläggningar än byggnader”. Med en samling avses då minst tre byggnader.”*⁵⁶

I 1:4 § i nya PBL, definieras sammanhållen bebyggelse enligt följande: *”Bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark.”*

Vidare anser Boverket att det ska vara minst 2 tomter som gränsar till varandra eller som skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark och att det på vardera tomt ska finnas minst tre byggnadsverk varav minst en byggnad för att det ska klassas som sammanhållen bebyggelse⁵⁷.

Det finns alltså vissa skillnader mellan dessa två begrepp. Först och främst finns det en definition i lagen om sammanhållen bebyggelse, det fanns det inte om samlad bebyggelse. En annan skillnad mellan begreppen är att det fanns ett antal hus (10-20) att förhålla sig till när man pratade om samlad bebyggelse. Vid sammanhållen bebyggelse pratar man istället om tomter och där är huvudsaken att tomterna angränsar till varandra.

⁵⁶ Regeringens proposition 2009/10:170, ”En enklare plan- och bygglag”, s.142-143

⁵⁷ Boverket, ”Bygglovsbefriad komplementbyggnad utanför detaljplan”, Tillgänglig: <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/lov--anmalningsplikt/bygglovsbefriade-atgarder/Komplementbyggnad-utanfor-detaljplan/>, 2016, (hämtad: 2017-06-26)

4 Resultat

I det här kapitlet besvaras studiens frågeställningar. Innehållet i detta avsnitt bygger på information tagen ur VA-planerna samt kompletterande information från intervjuer. Resultatet presenteras i löpande text och sammanställs sedan i separata resultatanalyser.

4.1 Hur tolkar kommunerna i studien begreppet "större sammanhang" i 6 § LAV?

I detta avsnitt redovisas resultatet av hur kommunerna har tolkat begreppet "större sammanhang". Resultatet har erhållits genom granskning av respektive kommuns VA-plan samt kompletterande intervjuer. Kommunerna som studien innefattar är Lerum, Lysekil, Skövde, Svenljunga och Vänersborg.

4.1.1 Lerum

I VA-planen finns det ingen tolkning av "större sammanhang", däremot används begreppet sammanhållen bebyggelse och kommunen har definierat detta begrepp med hjälp av tre kriterier. Det ska vara ett område som i dagsläget ligger utanför verksamhetsområde för allmän VA-försörjning. Området ska innehålla minst 10 fastigheter där avståndet mellan fastigheternas mittpunkt får vara som längst 40 meter. Kommunen har satt den gränsen för att kunna nå över vägar och smalare växtkorridorer i samlingar av bostadsfastigheter⁵⁸.

Malin Ljungdahl, biträdande VA-chef Sektor samhällsbyggnad i Lerums kommun, har intervjuats angående begreppet "större sammanhang" i LAV⁵⁹. Enligt henne har de valt att använda begreppet "sammanhållen bebyggelse" i *plan- och bygglagen (2010:900)* som en utgångspunkt när de satte sin gräns. Deras resonemang var att om man drar ner det till 10 fastigheter så kommer man inte missa något område. Kommunen ställde alltså lite högre krav än vad som krävs för att försäkra sig om att de inte skulle missa något område som kan bli aktuellt enligt 6 § LAV. När man sedan fått fram de här områdena och såg var de hamnade så gjordes en bedömning av, utifrån de lokala förutsättningarna, vilka områden som ska utgöra "sammanhållen bebyggelse" eller inte.

4.1.2 Lysekil

I Lysekils VA-plan står det inte uttryckligt hur begreppet "större sammanhang" i 6 § LAV har tolkats. Det som nämns i VA-planen är att inom Lysekils kommun så har vissa områden utpekats som VA-planområden. Ett VA-planområde är ett område som idag har enskild försörjning, minst 10 fastigheter eller fler som ligger i nära anslutning till

⁵⁸ Sektor samhällsbyggnad, Lerums strategiska VA-planering, 2015, s.41.

⁵⁹ Intervju med Malin Ljungdahl, biträdande VA-chef i Lerum kommun, 2017-05-02

varandra och där ett behov av en förändrad VA-struktur kan föreligga. I VA-planen finns det inget som beskriver om fastigheterna ska ligga inom ett visst avstånd⁶⁰.

I en intervju med Jerker Hansson, chef VA-distribution på LEVA i Lysekil, och Jan Lundberg, VA-chef på LEVA i Lysekil, utvecklade de mer hur kommunen har tolkat begreppet. Det som framgår nedan är taget ur intervjun⁶¹.

De säger att det inte finns någon riktigt solklar tillämpning av hur begreppet "större sammanhang" ska tolkas. De har valt att avgränsa sig till att undersöka områden med 10 fastigheter eller fler för att ha någonstans att börja, annars hade man varit tvungen att undersöka hela kommunens yta vilket inte är realistiskt. Antalet fastigheter, i det här fallet 10, har alltså använts som en första gallring för att få fram områden som man sedan vill undersöka närmare. Avståndet mellan fastigheterna kunde de inte riktigt svara på vid intervjutillfället men de trodde att bedömningen gjorts någonstans mellan 100-150 meter.

De vill dock understryka att det inte bara är antal fastigheter som avgör om det finns ett behov av en förändrad VA-struktur i området, utan det är bara ett av kriterierna. Ett område med 10 fastigheter kan ha ett större behov än ett område med 20 fastigheter. De tycker inte att man bara ska stirra sig blind på hur många fastigheter det är i ett område och hur tätt de ligger, utan det är många andra förutsättningar som är avgörande för om det finns ett behov eller inte.

4.1.3 Skövde

Ett vägledande mått för när 6 § LAV ska tillämpas är att ett område ska bestå av ca 20 fastigheter eller fler. Men för att en utökning av verksamhetsområde och allmän VA-anläggning ska genomföras har arbetsgruppen för Skövdes VA-plan gjort en bedömning att det måste finnas sakliga skäl utifrån skyddet av människors hälsa eller miljö⁶². I planen finns det dock ingen tolkning av begreppet i ett "större sammanhang". Istället använder sig kommunen av begreppet "samlad bebyggelse". Med "samlad bebyggelse" avses minst 20 bebyggda fastigheter som ligger intill varandra och ett avstånd mellan husen på max 50 meter. Det är en bedömning som arbetsgruppen för VA-planen har gjort⁶³.

Vid en intervju med Annika Holmén, VA-chef på Skövde kommun, framgick det att avståndet räknas från farstu till farstu och att 50 meter är ett ungefärligt normalt avstånd i kommunens glesaste områden och valdes därför som avgränsning för att få en vettig tillämpning.⁶⁴ Hon ser ett problem med lagen, att man pratar om 20 till 30 fastigheter och att problemet därmed är löst, men det sägs inget om hur området som dessa 20 till

⁶⁰ Sweco, Lysekil VA-plan 2016, Göteborg, 2016, s.5

⁶¹ Intervju med Jerker Hansson, chef VA-distribution & Jan Lundberg, VA-chef, LEVA i Lysekil AB, 2017-05-11

⁶² Vatten & Miljöbyrån - PM, Framtida kommunal VA-utbyggnad, 2014, s. 3

⁶³ Vatten & Miljöbyrån - PM, Framtida kommunal VA-utbyggnad, s.5

⁶⁴ Intervju med Annika Holmén, VA-chef Skövde kommun, 2017-04-28

30 fastigheterna ligger inom ska avgränsas: ”Beroende på hur man drar gränsen så kan ju vi få verksamhetsområde längs varenda landsväg och det kan inte vara avsikten, tror inte jag”. På så sätt underlättar kommunens gräns på 50 meter hur lagen ska tillämpas.

Vidare förklarade hon att avståndet kan uppgå till 150 meter i vissa situationer när det etableras ny samlad bebyggelse eller om befintlig bebyggelse flyttas lite längre ut: ”Om du har en samlad bebyggelse, typ 20 fastigheter med 50 meter emellan och sen så ligger det ett ytterligare hus 150 meter därifrån, då slinker det också med in i verksamhetsområdet. Så där är det en 150 metersgräns som vi har jobbat med då, men i grunden så är det ändå att det ska vara 20 hus som ligger såhär pass tätt”, sa hon och syftade på utgångspunkten med 20 bebyggda fastigheter med ett avstånd som max är 50 meter.

4.1.4 Svenljunga

I VA-planen finns det ingen utförlig beskrivning av hur kommunen tolkar begreppet ”större sammanhang”. Det som finns beskrivet i VA-planen är att områden med minst fem fastigheter som ligger i nära anslutning till varandra och idag har enskild VA-försörjning har blivit bedömda i kommunens strategiska VA-planering⁶⁵.

Informationen nedan kommer från en intervju med Fredrik Göransson, VA-ingenjör på samhällsbyggnadsförvaltningen i Svenljunga Kommun, där han beskrev mer om hur de har tolkat begreppet och varför just fem fastigheter har satts som en gräns⁶⁶.

I Svenljunga kommun finns det ganska många områden med fritidsboende som ligger nära sjöar, det vill säga områden där fastigheterna främst används under sommarhalvåret. För kommunens del handlar paragrafen även om vilken recipient som finns mer än att bara räkna antalet fastigheter i området då det kan finnas en känslig recipient i närheten. En recipient är ett vattenområde som används som mottagare av renat eller orenat avloppsvatten eller dagvatten⁶⁷. Det är anledningen till att kommunen har satt fem fastigheter i nära anslutning till varandra som en gräns. Med fem fastigheter som gräns har de dock kommit fram till fler områden än vad som kommunen anser vara § 6-områden. Men tack vare det har det underlättat för kommunen att undersöka var de behöver bygga ut allmänt VA.

Det är dock inte enbart fem fastigheter som har använts som gräns. I senare skede har kommunen använt 10 fastigheter som en minimigräns för att se vilka områden som skulle undersökas mer i detalj. När det antalet användes som gräns hade kommunen även en avståndsgräns på 100 meter mellan fastigheterna.

Avståndet beräknades med hjälp av en cirkel med radien 50 meter och om det låg fastigheter som överlappade varandra inom cirkeln ansågs dessa fastigheter ligga i nära

⁶⁵ Sweco, Plan – VA- plan för Svenljunga kommun, Göteborg, 2017, bilaga 1, s.4

⁶⁶ Intervju med Fredrik Göransson, VA-ingenjör Svenljunga kommun, 2017-05-09

⁶⁷ Havs och Vattenmyndigheten, ”Ordbok”, Tillgänglig:

<https://www.havochvatten.se/funktioner/ordbok/ordbok/q--t/ordbok-q-t/2013-03-14-recipient.html>, 2013, (hämtad 2017-05-17)

anslutning till varandra. Det underlättade för kommunen att se vilka områden de ansågs sig vara skyldiga att granska vidare.

Siffrorna som kommunen använde sig av är godtyckliga och de användes för att de skulle ha någonting att utgå ifrån. Antal fastigheter användes således som en första sällning när kommunen skulle prioritera vilka områden man skulle fortsätta att granska.

4.1.5 Vänersborg

När Vänersborgs kommun har fått föreläggande av länsstyrelsen att ordna vattentjänster i ett ”större sammanhang” har 20 fastigheter använts som minimigräns. Men de som ansvarar för VA-planeringen i kommunen har studerat olika rättsfall och kommit fram till att de är skyldiga att ordna vattentjänster för samlad bebyggelse ner till åtta fastigheter⁶⁸.

Daniel Larsson, Chef på Kretslopp & Vatten i Vänersborg, förklarade i en intervju mer om hur kommunen tänkte när de valde åtta fastigheter som en minimigräns⁶⁹. Informationen nedan är från intervjun.

De kunde ha valt 20 till 30 fastigheter som Länsstyrelsen har valt att lägga sig på, men kommunen har rätt att göra en egen bedömning av hur många fastigheter man är skyldiga att ordna vattentjänster för. Med hjälp av några rättsfall, som vid intervjutillfället inte kunde nämnas mer specifikt, kom kommunen alltså fram till att åtta fastigheter är den rätta bedömningen för dem. Kommunen tycker att det är en väldigt tuff bedömning då det ställer stora krav på dem. Men de tror att deras VA-plan håller i många år framöver nu när de har sagt att åtta fastigheter är minimigränsen för när de anser sig skyldiga till att ordna vattentjänster.

Förutom ett minimikrav på antal fastigheter, har kommunen använt sig av ett avstånd för att få en avgränsning av områden. För att få en överblick av vilka områden som kan tänkas ingå i begreppet ”samlad bebyggelse”, gjordes en GIS-analys där områden lystes upp på en karta. Analysen användes som en utgångspunkt och de områden som fanns med var fastigheter som hade anknytning till varandra inom 100 meter. Det fanns dock en viss osäkerhet kring avståndet 100 meter vid intervjun. De områden som visades som samlad bebyggelse i GIS-analysen granskades sedan på plats för att få en mer exakt bild av hur områdena ser ut.

4.1.6 Analys av resultatet

Det går att utläsa att begrepp som ”samlad bebyggelse” och ”sammanhållen bebyggelse” används istället för begreppet ”större sammanhang”. Med hjälp av kommunernas VA-planer och genomförda intervjuer med kommunerna framgår det

⁶⁸ Samhällsbyggnadsnämnden Vänersborgs kommun, Blåplan 2: Vatten och avlopp, 2015, s.31.

⁶⁹ Intervju med Daniel Larsson, Chef Kretslopp & Vatten Vänersborg, 2017-05-12

hur kommunerna har tolkat begreppet. Kommunerna har inte använt begreppet ”större sammanhang” utan har istället använt andra begrepp. Det skiljer sig dock mellan kommunerna vilket begrepp de har valt att använda. Skövde och Vänersborg har i sina VA-planer använt begreppet ”samlad bebyggelse” medan Lerum har använt sig av begreppet ”sammanhållen bebyggelse”. Dessa kommuner har använt sig av begrepp från PBL för att avgränsa sina områden. Lysekil och Svenljunga har inte med någon utförligare beskrivning i sina VA-planer om hur de har tolkat begreppet. Hur dessa kommuner tolkade begreppet framgick istället till största del via intervjuer, till skillnad från de tre förstnämnda kommunerna där intervjuerna kompletterade informationen från VA-planerna.

Vilken tolkning de olika kommunerna har gjort av begreppet finns sammanställt i tabell 1.

Tabell 1 - Tolkning av begreppet "större sammanhang"

Kommun	Antal fastigheter	Avstånd mellan fastigheter
Lerum	>10	40 meter
Lysekil	>10	100-150 meter
Skövde	>20	50 meter
Svenljunga	>10	100 meter
Vänersborg	>8	100 meter

I avsnitt 3.2 framgår det att praxis kan ses som 20-30 fastigheter men att detta antal kan minskas. I tabell 1 går det att utläsa att fyra kommuner har valt ett lägre antal fastigheter än vad som sägs i praxis. Det innebär att dessa kommuner får fler områden att bedöma än vad man hade fått med det antalet fastigheter som praxis säger. Lerum, Lysekil och Svenljunga har alla valt samma antal fastigheter när de ska tillämpa 6 § LAV. De har valt att lägga en minimigräns på 10 fastigheter. Vänersborg har i sin tur valt en ännu lägre gräns. Som tidigare har nämnts, valde de 8 fastigheter som en gräns med några rättsfall som utgångspunkt. I avsnitt 3.2 beskrivs rättsfallet om den tjockskaliga målarmusslan där det var just åtta fastigheter. Det är således mest troligt att Vänersborg har använt sig av det rättsfallet när bedömningen av antal fastigheter gjordes. Om man jämför antalet fastigheter Vänersborg har använt sig av som gräns med Skövde, som har valt 20 fastigheter som gräns, blir det en stor skillnad på antal områden de olika kommunerna kan bli skyldiga att ordna vattentjänster inom.

Förutom antal fastigheter, har kommunerna även tagit avståndet mellan närliggande fastigheter i beaktande för att kunna avgränsa sina områden. Det finns ingen definition

i lagen som talar om vilket avstånd det ska vara mellan fastigheterna, dock finns det praxis att förhålla sig till. Studien visar att det skiljer sig en del i vilka avstånd kommunerna har valt. Lerum och Skövde är de kommuner som har valt det kortaste avståndet. Lerum har valt ett avstånd på 40 meter som räknas från fastigheternas mittpunkt och Skövde har valt 50 meter som räknas från farstu till farstu. Svenljunga och Vänersborg har valt ett avstånd på 100 meter medan Lysekil har valt att fastigheterna ska ligga inom 100 till 150 meter från varandra. Det skiljer sig alltså en del i vilka avstånd kommunerna har avgränsat sina områden inom. Då kommunerna har valt olika avstånd, som fastigheterna ska ligga inom, finns det även här en skillnad i hur många områden de olika kommunerna anser sig skyldiga till att ordna vattentjänster inom.

När kommunerna vid intervjutillfällena fick frågan om avstånds begränsning, var det inte samma tydlighet i svaren från alla kommuner. Vänersborg och Lysekil var inte lika bestämda i sina svar som de andra tre kommunerna, men då det var dessa avstånd som nämndes togs de med i studien.

4.2 Varför väljer kommunerna att inte ansluta vissa områden trots att kriterierna i LAV kan anses vara uppfyllda?

I detta avsnitt redovisas resultatet av hur kommunerna har gått tillväga när de har gjort sina bedömningar. Resultatet har, likt studiens första frågeställning, erhållits genom granskning av respektive kommuns VA-plan samt kompletterande intervjuer.

4.2.1 Lerum

I Lerums kommun är det VA-enheten, Sektor samhällsbyggnad, som ansvarar för vatten och avlopp⁷⁰. Kommun anger 39 områden som utgör ”sammanhållen bebyggelse” och som idag har enskild VA-försörjning. De områden som utgör ”sammanhållen bebyggelse” har bedömts med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar ”behov av en förbättrad VA-lösning”. Detta för att kommunen ska kunna se i vilka områden en förbättrad VA-lösning är mest angelägen, och få en grund för prioritering av anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder.⁷¹

I en intervju förklarar Malin Ljungdahl mer om hur bedömningen av de olika områdena har gått till⁷². Informationen nedan bygger på det som sades under intervjun.

⁷⁰ Lerum, ”Kommunalt vatten och avlopp”, Tillgänglig: <https://www.lerum.se/Bygga-bo-och-miljo/Vatten-och-avlopp/Kommunalt-vatten-och-avlopp/> 2017, (hämtad: 2017-06-19)

⁷¹ Sektor samhällsbyggnad, Lerums strategiska VA-planering, s.87.

⁷² Intervju med Malin Ljungdahl, 2017-05-02

Bedömningsmallen som kommunen har använt sig av är byggd av konsultföretaget Sweco och kommunen har i sin tur köpt mallen av dem. I mallen prioriteras områdena utifrån hälsa, miljö och bebyggelsestryck och utifrån prioriteringsgrad får varje område ett visst antal poäng som sedan vägs samman. Modellen är skapad på ett sätt som gör att den är justerbar. Om till exempel miljökriteriet ska vägas tyngre väger således de andra två kriterierna mindre, men Lerums kommun har gjort valet att varje parameter ska väga lika tungt. När områdena har bedömts utifrån bedömningsmallen har områdena placerats ut på en karta för att se hur de ligger i förhållande till varandra och befintliga verksamhetsområden. Kommunen har då sett att det inte finns några yttre parametrar som talar för att de lågt prioriterade områdena skulle klättra på prioriteringslistan. För att förtydliga det här resonemanget nämner Malin ett exempel: ”Alltså, det kanske hade funnits ett område i närheten som var väldigt högt prioriterat som man ändå skulle gått fram med kommunalt VA till. Om det här området Hjortås till exempel hade legat i närheten, då hade det funnits en ekonomisk vinning i att bygga ut det samtidigt. Men ligger det då helt isolerat då talar det för att det ska få förbli enskilt.”

Kommunen har inte använt avstånd till befintligt kommunalt VA som en parameter utan istället har det gjorts en genomförbarhetsbedömning för att se vilka förutsättningar det finns för att bygga ledningarna samt hur många områden som kan tänkas beröras längs vägen. Kostnader för det här har inte tagits med i den ursprungliga bedömningen men för att kunna urskilja områdena från varandra har hänsyn tagits till den tekniska genomförbarheten i ett senare skede för att kunna göra det som är mest kostnadseffektivt. Det är således en kombination av att områdena är lågt prioriterade utifrån bedömningsmallen och att den tekniska genomförbarheten är låg som gör att kommunen har bedömt att de berörda områdena inte ska anslutas till kommunalt VA.

4.2.2 Lysekil

I Lysekils kommun är det LEVA i Lysekil AB som ansvarar för vatten och avlopp. Det är ett dotterbolag till Lysekils Stadshus AB som i sin tur ägs av Lysekils kommun⁷³. I kommunen är det 48 områden som har bedömts i VA-planen om de ska ha kommunalt VA eller inte. Av dessa 48 områden föreslås 19 områden att fortsatt ha enskilt VA. Kommunens områden har bedömts utifrån behovet av en förändrad VA-struktur samt vilka möjligheter det finns för områdena att anslutas till allmänt VA. Bedömningsmallen som kommunen har använt sig av är framtagen av Sweco. Den första bedömningen, behovsbedömningen, har gjorts utifrån tre huvudkriterier:

- Samhälle (antal hushåll & bebyggelsestryck)
- Miljö (Recipientens känslighet & Utsläpp av spillvatten)

⁷³ LEVA i Lysekil, ”Om LEVA” – tillgänglig: <http://www.levailyskil.se/om-leva.html> 2017, (hämtad 2017-06-19)

- Hälsa (vattenkvalitet & tillgång till vatten)

Behovsbedömningen är ett hjälpmedel när kommunen klassificerar VA-planområden. Kommunen får på så sätt en bild av var en förändrad VA-struktur är mest angelägen och i vilka områden en anslutning till allmänt VA ska prioriteras.

Bedömningen av möjlighet för anslutning till allmänt VA har gjorts för att kunna ta fram den slutgiltiga prioriteringen av VA-utbyggnaden. Möjlighetsbedömningen bygger på de delar som gör genomförandet mer eller mindre kostsamt. Anledningen till att bedömningen görs är för att visa vad det är som ligger bakom kostnaderna för utbyggnad av VA. Följande fem kriterier tas i beaktande vid möjlighetsbedömningen:

- Längd på överföring till/från befintligt nät
- Bebyggelsestruktur
- Anläggningstekniska förutsättningar
- Samordningsvinster
- Skyddsvärde

Förutom de två nämnda bedömningarna finns det ytterligare faktorer som kan påverka. De faktorerna som nämns i VA-planen är kostnadstäckning, geografiskt läge, tekniska förutsättningar och VA-förening. Utifrån behovs- och möjlighetsbedömningarna och dessa faktorer i beaktande har en prioriteringslista tagits fram.⁷⁴

Vid en intervju med Jerker Hansson och Jan Lundberg, beskrivs det mer om hur bedömningen har gått till⁷⁵. Den prioriteringslista som tagits fram utifrån behov och möjlighet, ligger till grund för de beslut kommunen tar angående en förändrad VA-struktur. Vid intervjun framgår det även att kommunen tar hänsyn till såväl ekonomiska som tekniska aspekter, men att det i slutändan är behovet av en förändrad VA-struktur utifrån ett hälso- och miljöperspektiv som styr mest. Jan Lundberg ger ett exempel på det när frågan om avstånd till befintligt kommunalt VA ställs: ”Om det är ett stort område, och då pratar vi 20-30 fastigheter, där får ju inte avståndet till befintligt verksamhetsområde spela någon roll, utan det är som jag säger, det är behovet som styr i varje område”.

Många av de områden som inte ska anslutas är områden med fritidsbebyggelse och då dessa områden inte används året om anses det inte finnas något behov av allmänna vattentjänster. Kommunen anser istället att dessa områden mest är lämpade för enskilda lösningar. Med detta i beaktande tillsammans med de olika kriterierna som beskrevs i början av avsnittet, har kommunen gjort bedömningen att det inte finns ett tillräckligt

⁷⁴ Sweco, Lysekil VA-plan 2016, s.6-9 bilaga 1

⁷⁵ Intervju med Jerker Hansson & Jan Lundberg, 2017-05-11

stort behov för varken miljön eller de boende i de 19 områden för att dessa ska anslutas till kommunalt VA.

4.2.3 Skövde

I Skövde kommun är det Skövde VA som ansvarar för allmänna vatten- och avloppsförsörjningen inom verksamhetsområdena. Skövde VA är en del av Skövde kommun och verksamheten de står för bekostas av de taxor kommunen tar in⁷⁶. I kommunen har tre stycken § 6-områden identifierats som inte ska anslutas till det kommunala VA-nätet. Dessa områden är Åkleby, Häggum och Sjogerstad som har 23, 28 respektive 20 fastigheter. Om man utgår från vad som sägs i förarbeten till LAV där det står att det enligt praxis behövs en något så när som samlad bebyggelse av 20 till 30 fastigheter för att en allmän VA-anläggning ska bli aktuell, borde dessa områden enligt 6 § LAV bedömas som "större sammanhang" och därmed anslutas till det kommunala verksamhetsområdet⁷⁷. Men i kommunen har man inte bara gått på antal fastigheter i ett område i sin bedömning om det kommunala verksamhetsområdet ska utökas eller inte. Bedömningen har gjorts utifrån en bedömningsmall med ett antal kriterier som tagits fram av en konsult. Dessa kriterier är uppdelade i tre grupper som är hög bebyggelsestäthet, hälsa och miljö. Kriterierna presenteras nedan.⁷⁸

- Samlad bebyggelse – minst 20 angränsande bebyggda fastigheter där avståndet mellan bostadshus maximalt är 50 meter (hög bebyggelsestäthet)
- Befolkningsprognos – bibehållen eller ökande andel permanentboende (hög bebyggelsestäthet)
- Området ligger inom primär zon för vattenskyddsområde (hälsa)
- Avloppspåverkan på dricksvatten har påvisats eller risken finns att detta kan ske (här måste nödvändigt skyddsavstånd baserat på jordart och grundvattenströmning bedömas, 20-200 meter). (hälsa)
- Grundvatten i tillräcklig mängd eller kvalitet saknas för nuvarande eller prognostiserad bebyggelse (Ex. radon, fluorid mm). (hälsa)
- Området ligger i direkt anslutning (<100 m) till en vattenförekomst som inte uppnår god ekologisk status på grund av övergödning). (miljö)
- Fastigheter ligger strandnära (<50 meter från ytvattenförekomst). (miljö)

⁷⁶ Skövde, "Vatten och avlopp", Tillgänglig: <http://www.skovde.se/Trafik--infrastruktur/vatten-och-avlopp3/> 2017, (hämtad: 2017-06-19)

⁷⁷ Regeringens proposition 2005/06:78, s.42

⁷⁸ Vatten & Miljöbyrån - PM, Framtida kommunal VA-utbyggnad, s.5-7

I en intervju med Annika Holmén, VA-chef på Skövde kommun, säger hon att för att ett verksamhetsområde ska förordnas krävs det att något av de här villkoren är uppfyllda. Bedömningen ska inte tolkas som att kriterierna 1 och 2 för exempelvis "hög bebyggelsestäthet" måste vara uppfyllda för att området ska anslutas till det kommunala verksamhetsområdet, utan tolkningen ska göras som 1 eller 2. Det räcker alltså att ett kriterium är uppfyllt för att området ska förordnas ett verksamhetsområde. Kommunen har gjort en samlad bedömning av vilka områden som uppfyller eller inte uppfyller något av dessa kriterier. Områdena Åkleby, Häggum och Sjögerstad har fått ett "NEJ" på samtliga kriterier. Det är därför som kommunen valt att inte ansluta dessa områden till det kommunala verksamhetsområdet.

4.2.4 Svenljunga

I Svenljunga är det kommunen som är huvudman för de allmänna VA-anläggningarna⁷⁹. Och det som ligger till grund för klassificeringen av kommunens VA-planområden är två olika bedömningar i en bedömningsmall som är framtagen av Sweco. Den första är en behovsbedömning där behovet av en förändrad VA-struktur bedömts med hjälp av tre kriterier:

- Samhälle (antal hushåll och bebyggelsestryck)
- Miljö (recipientens känslighet och utsläpp av spillvatten)
- Hälsa (vattenkvalitet och tillgång till vatten)

Behovsbedömningen är ett hjälpmedel när kommunen klassificerar VA-planområden. Kommunen får på så sätt en bild av var en förändrad VA-struktur är mest angelägen och i vilka områden en anslutning till allmänt VA ska prioriteras.

Sedan har det gjorts en bedömning av möjlighet för anslutning till allmänt VA för att kunna göra den slutgiltiga prioriteringen av VA-utbyggnad. Denna bedömning bygger på de delar som gör genomförandet mer eller mindre kostsamt. Anledningen till att bedömningen görs är för att visa vad det är som ligger bakom kostnaderna för utbyggnad av VA. Det innebär att möjlighetsbedömningen kan användas som underlag när kostnader ska beräknas.

Möjlighetsbedömningen har delats in i följande fem undergrupper:

- Längd på överföring till/från befintligt nät
- Bebyggelsestruktur
- Anläggningstekniska förutsättningar
- Samordningsvinster

⁷⁹ Sweco, Plan – VA-plan för Svenljunga kommun, s.4

- Skyddsvärde

Förutom de två nämnda bedömningarna finns det ytterligare faktorer som kan påverka och som det förs resonemang kring. De faktorerna som nämns i VA-planen är kostnadstäckning, geografiskt läge, tekniska förutsättningar och VA-förening⁸⁰.

Resultatet av klassificeringen framställs genom prioriteringspoäng där ett område med stort behov av förändrad VA-struktur och med goda möjligheter att anslutas till allmänt VA får mer poäng än ett område som inte bedöms ha samma behov och möjligheter⁸¹.

I Svenljunga kommuns VA-plan har ett antal områden bedömts som enskilda VA-områden. De här områdena kommer alltså inte att anslutas till det kommunala verksamhetsområdet. Utifrån förarbeten till 6 § LAV, som säger att det ska vara 20 till 30 fastigheter för att en allmän VA-anläggning ska inrättas, borde området Ebbarp som har 22 fastigheter få ansluta sig till det kommunala VA-nätet⁸².

I en intervju med Fredrik Göransson, VA-ingenjör på Svenljunga kommun, förklarade han mer om hur kommunen har tänkt vid bedömningen. Informationen nedan bygger på den intervjun⁸³. Han förklarade att de flesta av de här enskilda VA-områdena är områden med få hushåll. En del områden ligger också avskilt och mycket långt från det kommunala verksamhetsområdet, vilket gör det svårt att ansluta dessa områden till det allmänna VA-nätet utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Svenljunga kommuns miljöavdelning har dock bedömt att den enskilda VA-försörjningen i dessa områden fungerar väl idag. Ebbarp kommer alltså inte att anslutas till det kommunala verksamhetsområdet då området har fått låga prioriteringspoäng för både behov och möjlighet. Behovet bedöms lågt eftersom den enskilda VA-försörjningen anses fungera väl idag och möjligheterna att ansluta området till det kommunala VA-nätet bedöms som lågt för att området ligger avlägset och långt från det kommunala verksamhetsområdet.

4.2.5 Vänersborg

I Vänersborgs kommun ansvarar ”Kretslopp & Vatten” för de allmänna VA-anläggningarna⁸⁴. I kommunens VA-plan har områden prioriterats för åtgärder inom vatten och avlopp. Vänersborgs kommun har identifierat sammanlagt 38 områden med åtta fastigheter och uppåt. Dessa områden har sedan studerats i detalj med avseende på behovet av och förutsättningarna för anslutning till kommunalt VA. För att kunna vika områden mot varandra har 13 kriterier använts. Kriterierna har koppling till den miljöpåverkan som en bebyggelse har. Bedömningen av områden efter dessa kriterier

⁸⁰ Sweco, Plan – VA-plan för Svenljunga kommun, s.6-8 bilaga 1

⁸¹ Sweco, Plan – VA-plan för Svenljunga kommun, s.3 bilaga 2A

⁸² Regeringens proposition 2005/06:78, s.42

⁸³ Intervju med Fredrik Göransson, 2017-05-09

⁸⁴ Vänersborg, ”Kretslopp & Vatten”, Tillgänglig: <http://www.vanersborg.se/bygga-bo--miljo/vatten-och-avlopp/kretslopp--vatten.html> 2017, (hämtad: 2017-06-19)

avgör hur områdena skall prioriteras över tid vad gäller miljötillsyn och åtgärder i de fall då det är hög miljöbelastning.⁸⁵ Kriterierna presenteras nedan.

- Områden där det finns anledning att utreda möjlighet till anslutning till/utbyggnad av det kommunala VA-nätet. (I Vänersborg har vi endast använt avstånd till befintligt kommunalt VA som grund för bedömningen.)
- Områden som är föremål för detaljplanering.
- Områden med utsläpp till vattenområde som är starkt påverkade av övergödning, utifrån Länsstyrelsens nyligen genomförda statusklassning.
- Områden med hög andel åretruntboende.
- Högt bebyggelsetryck - tätbebyggelse.
- Bebyggelseområden som påverkar skyddade områden, t ex. Natura 2000.
- Närhet till sjöar och vattendrag.
- Område med hög skyddsnivå.
- Vattenskyddsområden.
- Område med grundvatten som är mycket känsligt för föroreningar.
- Närhet till allmän badplats.
- Antal fastigheter.
- Risk för översvämning.

Varje kriterium har värderats för varje område med hjälp av poängsättning. Högre poäng innebär en större miljöpåverkan och följaktligen större skyldighet att ordna vattenförsörjning och/eller avlopp i ett ”större sammanhang”.

Vänersborgs kommun skriver i sin VA-plan att utbyggnaden av det kommunala VA-nätet inte uteslutande kan styras av prioriteringar på miljömässiga grunder. Av praktiska, tekniska och ekonomiska skäl måste områdenas läge och avstånd i förhållande till varandra och befintligt VA-nät vägas in. De 38 områdena i Vänersborgs kommun har därför samlats in i nio större områden med utgångspunkt från deras geografiska läge. Här har även tekniska och ekonomiska bedömningar av möjligheter till kommunal VA-utbyggnad vägts in. De skriver att om man koncentrerar och samordnar utbyggnaden inom ett större geografiskt område, inrymmande flera angränsande områden, så blir det

⁸⁵ Samhällsbyggnadsnämnden Vänersborgs kommun, Blåplan 2: Vatten och avlopp, s.29

betydligt mindre kostsamt än att bygga ut VA i enskilda områden var för sig och utan sådan samordning. Överföringsledningarna utnyttjas då maximalt.⁸⁶

I Vänersborgs kommuns VA-plan har två områden identifierats som potentiella § 6-områden. Dessa områden är Långsjö-Hästefjorden och Västra Bodane inkl. Skogen, som båda har 20 fastigheter men som inte i dagsläget ska få kommunalt VA.

I en intervju med Daniel Larsson, chef på Kretslopp & Vatten i Vänersborgs kommun, säger han att dessa områden ligger långt ner i deras prioriteringslista, men att det finns ett behov av att genomföra kommunalt VA även här då områdena faller inom deras kriterier. Problemet är en kombination av att de ligger långt ifrån de kommunala VA-nätet och att de hamnar långt ner i miljöbedömningen vilket gör att det är svåra områden att hantera. Områdena är inte tidsatta än, så en utbyggnad lär dock inte bli aktuell förrän efter 2029 vilket är så långt som deras VA-plan sträcker sig i dagsläget. Områdena Långsjö-Hästefjorden och Västra Bodane inkl. Skogen ska alltså anslutas i framtiden. Om det blir en utbyggnad av överföringsledningar till de här områdena eller någon annan lösning kan han inte svara på i dagsläget⁸⁷.

4.2.6 Analys av resultatet

Det man kan utläsa från resultatet är att alla kommuner som har undersökts använder sig av en bedömningsmall för att prioritera vilka områden som ska anslutas till det kommunala verksamhetsområdet, vilket stämmer överens med vad Havs- och vattenmyndigheten rekommenderar i sin rapport från 2014⁸⁸. Lerum, Lysekil och Svenljunga har alla en mall som är utarbetad av Sweco där områdena prioriteras utifrån behov och möjlighet till anslutning till det kommunala verksamhetsområdet. Vänersborgs kommun har använt sig av en mall som bygger på den rapport som länsstyrelsen i Stockholm tog fram år 2009⁸⁹. Mallen har anpassats genom att kriterier har justerats och lagts till för att bedömningen bättre ska spegla förutsättningarna i Vänersborgs kommun. Skövde kommun har också anlitat en konsult vid framtagandet av deras bedömningsmall. Annika Holmén, VA-chef på Skövde kommun, kunde dock inte svara på vem som hade tagit fram mallen vid intervjutillfället. Bedömningsmallen utgår från kriterierna hälsa, miljö och bebyggelsetryck som sedan är indelade i underkriterier. Även om alla de kommuner som har undersökts inte använder sig av samma mall så ser de ganska lika ut. Lerum, Svenljunga, Vänersborg och Lysekil har alla använt sig av poängsättning utifrån områdets behov och möjligheter till anslutning som sedan har vägts samman. Högre poäng innebär att områden prioriteras högre i utbyggnadsplanen av det kommunala VA-nätet. Skövde kommun har däremot inte använt sig av poängsättning, utan där räcker det att området uppfyller ett av de kriterier

⁸⁶ Samhällsbyggnadsnämnden Vänersborgs kommun, Blåplan 2: Vatten och avlopp, s.31-33

⁸⁷ Intervju med Daniel Larsson, 2017-05-12

⁸⁸ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus

⁸⁹ Länsstyrelsen i Stockholms län, Kommunal VA-planering Manual med tips och checklistor, s.23-24

som använts i bedömningsmallen för att området ska förordnas kommunalt verksamhetsområde.

Under intervjuerna med kommunerna har de besvarat varför de områden som bedömts som potentiella § 6-områden, då de har 20 eller fler fastigheter, inte ska få kommunalt VA. Svaren från kommunerna är mycket lika. I kommunerna Lerum, Lysekil och Svenljunga säger de att områdena har fått mycket låga prioriteringspoäng utifrån behovs- och möjlighetsbedömningen och ska därför inte anslutas till det kommunala verksamhetsområdet. Lysekil har även tagit hänsyn till att det är mycket fritidshusbebyggelse i de områdena som finns med i deras VA-plan. Eftersom ett fritidshusområde inte används lika ofta finns det inte ett behov av de allmänna vattentjänsterna i samma utsträckning som om det är ett "året runt"-område. Vänersborgs kommun säger att områdena faller inom deras kriterier, men ska inte anslutas i dagsläget på grund av att de ligger långt ner i deras prioriteringslista. Områdena i Skövde kommun ska inte anslutas på grund av att de inte uppfyller något av de kriterier som finns i deras bedömningsmall. Sammanfattningsvis kan man säga att alla kommuner gör någon form av behovs- och möjlighetsbedömning, oavsett vilken mall de använder, för att prioritera vilka områden som ska anslutas till det kommunala verksamhetsområdet eller inte. Även om kostnader inte får vara ett argument för att inte ansluta ett område till det kommunala VA-nätet, då det står i 6 § LAV att kommunen skall bestämma ett verksamhetsområde om villkoret är uppfyllt. Trots detta är det fortfarande något kommunerna tar hänsyn till för att få en kostnadseffektiv utbyggnad.

4.3 Svar från VA-jurister

Under arbetet tog vi även kontakt med tre stycken VA-juristen för att få deras syn på vad begreppet "större sammanhang" innebär, samt om det finns några skillnader i antal fastigheter kopplat till om det gäller skyddet för människors hälsa eller skyddet för miljön. VA-juristerna ville vara anonyma så vi har därför valt att beteckna dem som VA-jurist A-C. Deras svar redovisas nedan.

VA-jurist A: *"20 – 30 fastigheter kommer från den första propositionen till LAV, cirka 1955. Exakt hur man tog den siffran vet jag inte riktigt, men det bör ses som en ungefärlig nivå. Det finns en dom där en kommun tvingades att utvidga ett befintligt VA-område för ytterligare sju fastigheter med hänsyn till den tjockskaliga målarmusslan. Det var alltså ett miljöskyddsargument. Man brukar säga att för hälsoskyddet är det ungefär 20-30 fastigheter som gäller, men att det kan vara lägre när det gäller miljöskyddet, det varierar dock från fall till fall och det är svårt att ge bra vägledning⁹⁰.*

⁹⁰ Mailkontakt med VA-jurist A, 2017-04-03

VA-jurist B: ”Det korta svaret på er fråga är JA, det kan vara skillnad på områdets omfattning beroende på om verksamhetsområdet inrättas på grund av människors hälsa eller om det inrättas för miljöns skull. Det finns avgörande som säger att det kan räcka med så få som tio fastigheter för att inrätta ett verksamhetsområde för miljöns skull⁹¹.”

VA-jurist C: Det finns ingen särskild reglering gällande antal fastigheter kopplat till om det gäller skyddet för människors hälsa eller skyddet för miljön. Det är samma krav för båda. Uttalanden i äldre förarbeten till tidigare VA-lagstiftning anger att ett större sammanhang kan vara 20–30 fastigheter, men det kan också vara färre eller fler. Sammanfattningsvis kan konstateras att det är något elastiskt. Beroende på omständigheterna så kan det i enstaka fall till och med föreligga en skyldighet för kommunen enligt 6§ LAV även med några få fastigheter. Men vanligtvis kan man säga att det börjar från 20 fastigheter, något så när samlade⁹².

VA-jurist A och B säger att det finns skillnader i antal fastigheter beroende på om det gäller skyddet för människors hälsa eller skyddet för miljön, där det sistnämnda kan vara lägre. VA-jurist C säger att det är samma krav för båda. Svaren från VA-juristerna är något som förstärker bilden av att ”större sammanhang” är ett otydligt begrepp, då deras svar skiljer sig åt.

⁹¹ Mailkontakt med VA-jurist B, 2017-04-03

⁹² Mailkontakt med VA-jurist C, 2017-04-03

5 Diskussion

Som det har nämnts tidigare i studien, finns det ingen tydlig definition av begreppet "större sammanhang" i LAV. Det är något som framgår i resultatet, att kommunerna tolkar begreppet på olika sätt. Då kommunernas VA-planer granskades, såg man en skillnad i hur kommunerna har valt att beskriva tolkningen av begreppet. Det var inte alla kommuner som hade en utförlig beskrivning av tolkningen i VA-planen, i dessa fall fick intervjuerna en extra stor betydelse för att få fram den information som var relevant för studien. Det hade underlättat om kommunerna väljer att ha med en tydlig förklaring på vad det är som gäller rörande paragrafen i sina VA-planer, för att på så sätt göra det så tydligt som möjligt vad det är som gäller.

Om man ser till resultatet, så finns det skillnader i hur kommunerna har bedömt antal fastigheter och vilket avstånd det ska vara mellan fastigheterna. En del av kommunerna använder även "samlad bebyggelse" och "sammanhållen bebyggelse" som begrepp istället. Att vissa av kommunerna använder dessa begrepp är inte rätt väg att gå då de har andra betydelser och det är inte begrepp som kommunerna kan tolka på sina egna sätt. I avsnitt 3.8 finns det förklaringar om dessa två begrepp och kommunerna kan alltså inte använda begreppen för att beskriva när § 6 i LAV ska tillämpas, då de begreppen tillhör PBL, vilket är en helt annan lagstiftning. Det verkar finnas en brist på kunskap om att det är skillnad på samlad och sammanhållen bebyggelse. Förarbeten beskriver begreppet "större sammanhang" som ett område med 20 till 30 fastigheter, men att det kan minska om det finns skäl för det. Ser man till begreppet "samlad bebyggelse" så är det enligt Byggtuskottets betänkande 10 till 20 hus. Begreppen "samlad bebyggelse" och "sammanhållen bebyggelse" är begrepp som endast gäller i PBL, men då kommunerna ändå väljer att använda dess begrepp blir det således en skillnad i antal fastigheter beroende på vilket begrepp kommunerna använder sig av. Det ser man, då Skövde har valt att gå efter praxis för "större sammanhang" och därmed använt 20 fastigheter som gräns. Vänersborg har i sin tur valt 8 fastigheter som gräns, detta med rättsfall som grund till beslutet. Men det är konstigt att kommunerna använder sig av begrepp från PBL då de ska ta beslut utifrån LAV eftersom begreppen från PBL inte har någon juridisk kraft i LAV. Det verkar även finnas en brist på kunskap angående vad begreppen samlad och sammanhållen bebyggelse egentligen betyder, då vissa av kommunerna har använt sig av dessa begrepp för att definiera "större sammanhang".

Men det som går att tyda utifrån kommunernas svar, är att de vill vara på den säkra sidan genom att sätta ett lägre antal fastigheter som gräns. På så sätt missar de inga områden och de kan känna att alla områden som borde undersökas har undersökts. Det ställer självklart högre krav på kommunerna då de får fler områden att undersöka än vad praxis kanske säger. Det var något som framgick vid intervjun rörande Vänersborg. Det är föredömligt att som kommun ta på sig ett sådant ansvar och att verkligen vilja göra rätt, trots att de anser att det är en hård gräns. Vår uppfattning är dock att områden

med 20 fastigheter eller fler ska klassas som områden i ett ”större sammanhang” och om man ser det på det sättet missköter sig kommunerna vad det gäller 6 § i LAV.

Vad det gäller avstånd finns det rätt stora skillnader i hur kommunerna har valt att avgränsa sig. Lagen säger ju inget om att det ska finnas en viss avståndsbegränsning, kommunerna har alltså valt ett eget avstånd utan några siffror att förhålla sig till. Det finns dock rättsfall där vissa avstånd har påverkat om ett område ska anses som ”större sammanhang” eller inte. I ett avgörande var det 300 meter och det klassades inte som ett ”större sammanhang” och i ett annat var det 150-200 meter men där blev det klassas som ett ”större sammanhang”. I det senare fallet var det kommunen som ansåg att det inte skulle ses som ett ”större sammanhang”, medan länsstyrelsen och VA-nämnden tyckte det. Där är det förmodligen så att kommunen tänker att det inte är genomförbart rent kostnadmässigt, det tycker alltså att det blir en för stor förlust för dem. Men då det inte finns någon tydlig definition kring avstånd eller några mer exakta siffror på det, är det svårt att säga att det är så eller så. De kan därför inte vara säkra på att deras gränser gäller i alla situationer, då allting kan prövas eller överklagas. Men för att få någon slags avgränsning har det varit nödvändigt för kommunerna att sätta en avståndsgräns, annars skulle i princip de flesta områdena falla in under begreppet "större sammanhang". Jämför man Vänersborg med Skövde, är det en stor skillnad i hur kommunerna har valt att sätta sin gräns, både vad det gäller antal fastigheter och avstånd mellan dessa. Det kan inte vara helt enkelt att som fastighetsägare veta vad som gäller eftersom det inte finns någon tydlig definition av hur lagen ska tillämpas. Vid intervjuerna framgick det att även intervjupersonerna tyckte att det är en öppen lag som bjuder in till olika tolkningar och det avspeglade sig som sagt i resultatet. Svaren från VA-juristerna är också något som förstärker bilden av att ”större sammanhang” är ett otydligt begrepp, då deras svar skiljer sig åt. VA-jurist A och B säger att det finns skillnader i antal fastigheter beroende på om det gäller skyddet för människors hälsa eller skyddet för miljön, där det sistnämnda kan vara lägre. VA-jurist C säger att det är samma krav för båda.

Områden som ligger avskilt och långt från det kommunala verksamhetsområdet prioriteras ofta lågt utifrån möjlighetsbedömningen. Men varför kan man då inte göra lokala lösningar i områden som ligger avlägset och där kommunen har ett ansvar? I Havs- och vattenmyndighetens rapport från 2014 skriver de *”Utökning av verksamhetsområdet behöver inte nödvändigtvis innebära anslutning till befintliga system. Det är viktigt att även överväga lokala anläggningar och andra tekniska lösningar i ett utvidgat verksamhetsområde.”*⁹³ Den här frågan ställde vi under intervjuerna för att ta reda på om det är vanligt att man gör lokala lösningar i kommunerna. Skövde och Svenljunga gav oss båda liknande svar på vad problemet med lokala lösningar är. När det gäller avlopp så finns det goda möjligheter att göra lokala lösningar. Att anlägga ett litet

⁹³ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.32

reningsverk är givetvis kostsamt men det är inte det svåra. Problemet uppstår när man ska lösa vattenförsörjningen. Att hitta vatten med rätt kvalitet är inte alltid så lätt och det är inte alltid det finns sådana möjligheter. Möjligheten att säkra dricksvatten är ofta det man faller på när man överväger lokala lösningar. Dricksvatten är ett livsmedel och med det medföljer också hårda krav från livsmedelsverket.

Livsmedelsverket skriver på sin hemsida att ”*den som producerar dricksvattnet eller förser konsumenterna med dricksvatten via ett ledningsnät är ansvarig för att dricksvattnet är bra och säkert, det vill säga inte innehåller bakterier eller ämnen som är dåliga för vår hälsa*”.⁹⁴ Det är alltså dricksvatten som skapar problem, det vill säga att hitta vatten av bra kvalitet och kvantitet. Det är också därför en överföringsledning från det kommunala VA-nätet är bra på många sätt för då tar man från ett befintligt vattenverk med ett fungerade vattensystem där kraven redan är uppfyllda.

Ingen av de kommuner som vi valt att undersöka har enbart gått efter antal fastigheter när de väljer vilka områden som ska få kommunalt VA eller inte. Det är bara ett första gallringskriterium för att hitta områden att undersöka närmare. I intervjuerna med kommunerna framgick det att det är framförallt behovet utifrån människors hälsa och miljön som ska styra om ett område behöver kommunalt VA eller inte. Exempelvis om ett antal fastigheter har behov av dricksvatten eller utgör en föroreningsrisk för dricksvattentäkter eller för miljön i sig, eller både och, får området en hög prioritet utifrån behovsbedömningen. Men ett område som inte är anslutet till det kommunala verksamhetsområdet, men enligt lagens mening har rätt till kommunalt VA, kanske redan har ett enskilt VA som fungerar bra idag och därmed skulle behovet i det här området bedömas som lågt.

Kommunerna tar också hänsyn till möjligheterna att bygga ut det kommunala VA-nätet till områden där behovet finns. Möjlighetsbedömningen är ofta knutet till kostnaderna. Kostnader får dock inte vara ett argument för att inte bygga ut det kommunala verksamhetsområdet då det står i 6 § LAV att kommunen skall bestämma ett verksamhetsområde om villkoret är uppfyllt. För att få en ekonomiskt gångbar utbyggnad tar kommunerna ändå hänsyn till det. Ett problem som kan uppstå när man bara prioriterar områden efter behovet utifrån hälso- och miljöaspekter är att de områden som har högst prioritet kan ligga mycket utspritt. Det här innebär att om man följer prioriteringen strikt kan man få hoppa fram och tillbaka till områden beroende på hur de ligger i förhållande till varandra när man bygger ut det kommunala VA-nätet. Det här sättet att bygga ut är inte ekonomiskt hållbart. När kommunen bygger ut det kommunala VA-nätet tar de samtidigt hänsyn till områden med behov som ligger på vägen till det område som de ska bygga ut kommunalt VA till. Man kan kalla det för "passa på"-åtgärder och dessa områden kanske egentligen ligger lägre ner i

⁹⁴ Livsmedelsverket, ”Dricksvatten”, Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/mat-och-dryck/dricksvatten1> , 2017, (hämtad 2017-05-16)

prioriteringslistan än andra områden men det blir mycket billigare att plocka upp dessa områden på vägen än att hoppa fram och tillbaka i utbyggnaden.

VA-planen kan också användas som ett sätt att minska risken för ett föreläggande från länsstyrelsen enligt 51 § LAV. Under intervjun med Lysekil kommun säger de bland annat att om man inte har någon VA-plan så kan man hamna i det läget att länsstyrelsen bestämmer åt dig var du ska bygga ut någonstans. Kan man hänvisa till en antagen kommunal VA-planering så har länsstyrelsen betydligt svårare att bestämma var och när VA-huvudmannen ska bygga ut i respektive kommun. Så det handlar om att ta rådgighet över frågan själv, snarare än att en fastighetsägare vänder sig till länsstyrelsen och får dom att agera, och kommer med ett föreläggande att uppföra ett verksamhetsområde. Då får kommun i regel bara 2-3 år på sig sen ska det vara klart. Vänersborgs kommun säger också att om man har en VA-plan och kan redovisa hur man tänker och resonerar kring det så har man en större chans att styra hur man vill bygga i kommunen. Istället för att få föreläggande av länsstyrelsen att gå och ta enskilda områden så kan man välja, om man har en VA-plan, att visa på hur man vill att utbyggnaden ska ske i kommunen för att den ska bli så effektiv som möjligt.

Det här kan låta som ett sätt för kommunen att använda VA-planen som ett verktyg för att inte ansluta områden som egentligen har ett behov av de allmänna vattentjänsterna för att de är kostsamma. Men att upprätta en VA-plan för att själv styra i vilken ordning olika områden ska anslutas stämmer överens med vad Havs- och vattenmyndigheten skriver i sin rapport från 2014. De skriver att en fungerande VA-planering för att identifiera potentiella § 6-områden är viktigt för kommunen. Kommunen riskerar att ställas inför föreläggande enligt 51 § LAV utan en bra planering, och kan då få inrätta kommunalt VA i områden där man inte avsett att bygga ut eller där man planerat att göra det vid ett senare tillfälle. Det finns alltså en risk att länsstyrelsen tar beslut utan hänsyn till övriga förutsättningar i kommunen om det inte finns en fungerande planering och en prioritering vad gäller VA-utbyggnad. Kommunen kan själva påverka och styra i vilken ordning olika områden ska anslutas genom att ha en VA-plan. VA-planen ökar chanserna för kommunen att få gehör hos länsstyrelsen för sina vägval och prioriteringar i samband med prövning av skyldighet att lösa VA-försörjning, men det är dock ingen garanti.⁹⁵

För att ta reda på hur kommunerna har tolkat begreppet ”större sammanhang”, samt hur de har valt att bedöma sina områden, granskades först deras VA-planer. Men det var inte alla VA-planer som innehöll en tydlig beskrivning av hur begreppet har tolkats eller hur de hade bedömt varje område. Därför spelade intervjuerna en stor roll, då vi fick fram viktig information som inte fanns i VA-planen. Utan intervjuerna hade vi inte fått fram tillräckligt med information för att kunna genomföra studien. Det innebär att metodvalen och tillvägagångssättet vi valde, att först granska VA-planerna för att sedan

⁹⁵ Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, s.21

komplettera med information från intervjuerna, fungerade på ett väldigt bra sätt. Vad det gäller urvalet med fem kommuner, utföll det på ett bra sätt då det går att tyda ett mönster i hur kommunerna har gjort sina bedömningar varför vissa områden inte ska anslutas.

5.1 Hållbar utveckling

Denna studie går i allra högsta grad att koppla till hållbar utveckling. Med hållbar utveckling menas att man vill försäkra att nuvarande och kommande generationer får en hälsosam och god miljö. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att nästa generation ska få ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta utan att ha orsakat ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta mål kallas för generationsmålet. Utöver det, finns det 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om. Dessa mål anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Sex av dessa 16 miljö kvalitetsmål anser vi kan kopplas till denna studie⁹⁶:

- Ingen övergödning: Övergödning drabbar marker såväl som sjöar, vattendrag och hav. I havsmiljön är övergödning ett av de allvarligaste hoten. I både hav och sjöar orsakar övergödningen bland annat igenväxning och algblooming. I värsta fall uppstår syrebrist på bottenarna, där växter och djur dör. Om det är giftbildande alger som orsakar blomningen kan hälsan hos både människor och djur hotas. Orsaker till övergödning kan exempelvis vara läckage från jordbruket samt utsläpp från avloppsreningsverk och industrier.
- Levande sjöar och vattendrag: Sjöar och vattendrag utsätts för påverkan från många håll, till exempel från skogsbruk, jordbruk, industrier och vattenkraftverk. Många växt- och djurarter är beroende av att vattendrag får flöda fritt, och att vattenståndet kan variera naturligt. Det är också viktigt att behålla vattenmiljöernas naturliga produktionsförmåga. Vattendragen används exempelvis för att ge oss dricksvatten.
- Grundvatten av god kvalitet: Grundvattnet är viktigt som dricksvatten för oss människor. Det påverkar också miljön för växter och djur i ytvattnet. Utsläpp av miljöfarliga ämnen kan förorena grundvattnet. Exempelvis natriumklorid, det vill säga vanligt salt, från vägar som har saltats på vintern har kommit ut i grundvattnet. Förutom att det påverkar grundvattnets kvalitet fräter saltet också sönder vattenledningar.
- Hav i balans samt levande kust och skärgård: Havsmiljön påverkas av bland annat spridning av miljögifter och utsläpp av näringsämnen som hamnar i haven och leder till övergödning. Detta stör den biologiska mångfalden och

⁹⁶ Statens offentliga utredningar, ”Sveriges miljömål”, Tillgänglig: <http://www.sou.gov.se/m-201004-miljomalsberedningen/sveriges-miljomal/>, 2017 (hämtad 2017-07-20)

viktiga livsmiljöer, vilket påverkar havens produktion av livsmedel och andra viktiga ekosystemtjänster. Skärgård och kustnära miljöer påverkas till exempel av hård exploatering och bebyggelse.

- God bebyggd miljö: Vår bebyggda miljö ska fylla människors och samhällets behov, erbjuda bra livsmiljöer och bidra till en hållbar utveckling. Hur vi bor och lever påverkar miljön på många sätt, exempelvis det spillvatten våra bostäder sänder iväg. De senaste decennierna har Sveriges större tätorter fått ökad befolkning. Städerna har brett ut sig och köpcentra har etablerats utanför stadskärnorna, vilket ökar behovet av en god VA-planering.
- Ett rikt växt- och djurliv: Många av Sveriges mångfald av växter och djur lever i våtmarker, vattendrag, sjöar och hav. Utsläpp av miljöfarliga ämnen kan skada de djur som lever i dessa miljöer. Att lyckas behålla en biologisk mångfald är avgörande för att ekosystem ska fungera och göra nytta som att exempelvis rena vatten och luft. Utan många olika arter med skilda funktioner är risken stor att nyttjandet av naturresurser, klimatförändringar och annan påverkan skadar ekosystemens förmåga att leverera dessa tjänster⁹⁷.

Det går att utläsa i miljökvalitetsmålen att en viktig del i att upprätthålla en hållbar utveckling är att bland annat minska övergödning som orsakas av exempelvis utsläpp från avloppsreningsverk, minska utsläpp av miljöfarliga ämnen som kan förorena grundvattnet, sjöar och vattendrag, att det spillvatten våra bostäder sänder iväg renas på ett bra sätt och att bevara ett rikt växt- och djurliv genom bland annat minska utsläpp av miljöfarliga ämnen. Med hjälp av VA-planerna får kommunerna en överblick över vattentjänster inom kommunen. De ser på så sätt vilka områden som är i behov av kommunalt VA med hänsyn till miljön. Om kommunerna hanterar det här på rätt sätt kan utsläpp av miljöfarliga partiklar från avlopp minimeras och få mindre påverkan på miljö, djur- och växtliv, sjöar och vattendrag.

Förutom de frågor som rör miljön, är även sociala och ekonomiska aspekter något som påverkar en hållbar utveckling. Ser man till ekonomin så finns det ett rättvisetänk kring de frågor som rör vatten och avlopp. Det är inga skattepengar som används till att finansiera VA utan det finansieras via anläggnings- och brukningsavgifter. Människor som inte har användning av en kommunal VA-anläggning behöver alltså inte betala för någon annans skull. En nackdel ur ekonomiska och sociala aspekter är dock att man inte tar någon hänsyn till vilken ekonomi fastighetsägarna har i de berörda områdena.

⁹⁷ Naturvårdsverket, ”Miljökvalitetsmålen”, Tillgängling: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/> 2016, (hämtad 2017-08-27)

Det spelar alltså ingen roll hur din ekonomiska situation ser ut, det är samma avgift för alla inblandade ändå.

6 Slutsatser

Med hjälp av resultatanalyserna och diskussionen, anses studiens syfte vara uppfyllt och slutsatser har kunnat dras kring studiens två frågeställningar.

- *Hur tolkar kommunerna i studien begreppet ”större sammanhang” i 6 § LAV?*

I 6 § LAV är det inte definierat hur många fastigheter det ska vara för att ett område ska klassas som ett ”större sammanhang”, men enligt förarbeten till lagen (1955:314) om allmänna vatten och avloppsanläggningar kan 20–30 fastigheter ses som en gräns och det beskrivs som praxis i propositionen till den nuvarande lagstiftningen. Då det inte finns tydligt definierat i lagen bjuder det in kommunerna till att göra sina egna tolkningar. Det syns i resultatet, där antal fastigheter varierar från åtta till 20 stycken.

Gällande antal fastigheter, vill kommunerna alltså vara på den säkra sidan genom att sätta ett lägre antal fastigheter som gräns än vad förarbetena säger. På så sätt missar de inga områden och de kan känna att alla områden som borde undersökas har undersökts.

Vad det gäller avståndet mellan fastigheterna verkar inte själva avståndet vara avgörande, utan det planmässiga sambandet.

Att kommunerna blandar in begreppen samlad och sammanhållen bebyggelse från PBL när de talar om ”större sammanhang” är förvirrande, då dessa begrepp har andra betydelser och tillhör en helt annan lagstiftning.

- *Varför ligger vissa områden utanför verksamhetsområden trots att villkoret i 6 § LAV är uppfyllt?*

De potentiella § 6-områdena, med 20 eller fler fastigheter, som har undersökts i kommunerna ligger utanför det kommunala verksamhetsområdet på grund av att de fått en mycket låg prioritet utifrån den behov- och möjlighetsbedömning som gjorts. Kommunerna menar på att man inte bara kan gå efter antal fastigheter när man ska utöka det kommunala verksamhetsområdet utan det är behovet och möjligheterna som styr.

Genom att upprätta en VA-plan kan kommunen själva påverka och styra i vilken ordning olika områden ska anslutas. VA-planen ökar chanserna för kommunen att få gehör hos länsstyrelsen för sina vägval och prioriteringar i samband med prövning av skyldighet att lösa VA-försörjning, men det är dock ingen garanti.

7 Framtida studier

Då studien är gjord i Västra Götalands län, kan det vara intressant att göra en liknande studie i något annat län i Sverige. På så sätt kan man använda denna studie till att göra en jämförelse mellan olika län.

Denna studie bygger på kommunernas perspektiv, det hade varit intressant att se en liknande studie fast ur fastighetsägarnas perspektiv.

8 Källförteckning

Dokumentation/fallstudier

Havs och Vattenmyndigheten, Vägledning för kommunal VA-planering – för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus, Göteborg, 2014

Johansson, Mats, Kommunala VA-planer – en kunskapsöversikt, Svenskt Vatten AB, Stockholm, 2012

Länsstyrelsen i Stockholms län, ”Kommunal VA-planering - Manual med tips och checklistor”, Stockholm, 2009

Samhällsbyggnadsnämnden Vänersborgs kommun, Blåplan 2: Vatten och avlopp, 2015

Sektor samhällsbyggnad, Lerums strategiska VA-planering, 2015

Sweco, Lysekil VA-plan 2016, Göteborg, 2016

Sweco, Plan – VA- plan för Svenljunga kommun, Göteborg, 2017

Vatten & Miljöbyrå i Sverige AB, ”PM – Framtida kommunal VA-utbyggnad”, 2014

Vatten & Miljöbyrå i Sverige AB, VA-plan – Skövde kommun, Västra Götaland Luleå 2015

Internetkällor

Boverket, ”Bygglovsbefriad komplementbyggnad utanför detaljplan”, Tillgänglig: <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/lov--anmalningsplikt/bygglovsbefriade-atgarder/Komplementbyggnad-utanfor-detaljplan/>, 2016, (hämtad: 2017-06-26)

Boverket, ”Lagen om allmänna vattentjänster”, Tillgänglig: <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/detaljplan/temadelar-detaljplan/dagvatten-i-detaljplan/flera-lagar-reglerar-dagvatten/lagen-om-allmannavattentjanster/>, 2015, (hämtad 2017-04-18)

Dagvattenguiden, ”Vad är dagvatten?” Tillgänglig: http://dagvattenguiden.se/vad-ar-dagvatten/_2017_ (hämtad 2017-04-13)

Havs och Vattenmyndigheten, ”Ordbok”, Tillgänglig: <https://www.havochvatten.se/funktioner/ordbok/ordbok/q---t/ordbok-q-t/2013-03-14-recipient.html>, 2013, (hämtad 2017-05-17)

Lerum, ”Kommunalt vatten och avlopp”, Tillgänglig: <https://www.lerum.se/Bygga-bo-och-miljo/Vatten-och-avlopp/Kommunalt-vatten-och-avlopp/>, 2017, (hämtad: 2017-06-19)

LEVA i Lysekil, ”Om LEVA” – Tillgänglig: <http://www.levailyskil.se/om-leva.html>, 2017, (hämtad 2017-06-19)

Livsmedelsverket, ”Dricksvatten”, Tillgänglig: <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/mat-och-dryck/dricksvatten1>, 2017, (hämtad 2017-05-16)

Naturvårdsverket, ”Miljökvalitetsmålen”, Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/> 2016, (hämtad 2017-08-27)

Skövde, ”Vatten och avlopp”, Tillgänglig: <http://www.skovde.se/Trafik--infrastruktur/vatten-och-avlopp3/>, 2017, (hämtad: 2017-06-19)

Statens offentliga utredningar, ”Sveriges miljömål”, Tillgänglig: <http://www.sou.gov.se/m-201004-miljomalsberedningen/sveriges-miljomal/>, 2017 (hämtad 2017-07-20)

Svenskt Vatten, ”Avloppsfakta”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/fakta-om-vatten/avloppsfakta/>, 2016, (hämtad 2017-04-13)

Svenskt Vatten, ”Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/vattentjanster/juridik/vattentjanster-regler-fragor-och-praxis/kommunens-skyldighet-att-ordna-vattentjanster/>, 2016, (hämtad 2017-04-04)

Svenskt Vatten, ”VA-organisationen”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/vattentjanster/organisation-och-juridik/VA-organisationen/>, 2016, (hämtad 2017-04-18)

Svenskt Vatten, ”Verksamhetsområde”, Tillgänglig: <http://www.svensktvatten.se/VA-chefens-verktygslada/verksamhetsstyrning/verksamhetsomrade/>, 2016, (hämtad 2017-04-14)

Vänersborg, ”Kretslopp & Vatten”, Tillgänglig: <http://www.vanersborg.se/bygga-bo-miljo/vatten-och-avlopp/kretslopp--vatten.html> ,2017, (hämtad: 2017-06-19)

Litteratur

Jensen, Håkan, Bygg- och anläggningsteknik, Högskolan Väst

Kalbro, Thomas & Lindgren, Eidar, Markexploatering, 5. Uppl., Nordstedts juridik, Stockholm, 2015

Lindquist, Ulf & Lundin, Olle & Madell, Tom, Kommunala befogenheter, 8. Uppl., Wolters Kluwer, 2016

Qviström, Jörgen, Vattentjänstlagen: En handbok, 2:1 Uppl., Stockholm, Norstedts juridik, 2016

Muntliga källor

Annika Holmén, VA-chef Skövde kommun, 2017-04-28

Daniel Larsson, Chef Kretslopp och Vatten, Vänersborg, 2017-05-12

Fredrik Göransson, VA-ingenjör Svenljunga kommun, 2017-05-09

Jan Lundberg, VA-chef LEVA i Lysekil AB, 2017-05-11

Jerker Hansson, chef VA-distribution LEVA i Lysekil AB, 2017-05-11

Malin Ljungdahl, biträdande VA-chef Lerum kommun, 2017-05-02

VA-jurist A, 2017-04-03

VA-jurist B, 2017-04-03

VA-jurist C, 2017-04-03

Offentligt tryck

Bostadsutskottets betänkande 1986/87:1, om en ny plan- och bygglag m.m

Lag (1970:244) om allmänna vatten och avloppsanläggningar

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster

Plan- och bygglag (1987:10)

Plan- och bygglag (2010:900)

Proposition 1955:121. *Förslag till Lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar*

Regeringens proposition 2005/06:78. *Allmänna vattentjänster*

Regeringens proposition 2009/10:170, *En enklare plan- och bygglag*

Statens offentliga utredningar

Rättsfall

Miljööverdomstolen, 2010-06-08, målnummer: M7788-09

Statens VA-nämnd, beslut: 2009-09-21; BVa 43

Statens VA-nämnd, Beslut 2010-03-01, BVa 13

Statens VA-nämnd, Beslut 2015-04-13, BVa 36

MÖD Svea Hovrätt, 2012-03-16, målnummer: M2403-11

A. Intervjufrågor

- Hur tolkar ni begreppet "större sammanhang" i 6 § LAV?
- Vilken mall har ni använt för att bedöma vilka områden som ska anslutas till det kommunala verksamhetsområdet?
- Kan ni förklara hur bedömningen gått till?
- De områden som har fler än 20 fastigheter, och enligt 6 § LAV har rätt till kommunalt VA, varför ska inte dessa anslutas?
- Är det vanligt att man bygger ut kommunalt VA till lägre prioriterade områden på väg till andra utbyggnadsområden, före områden som egentligen har högre prioritet?
- Gör ni lokala lösningar inom verksamhetsområdet i er kommun? Om inte, varför?
- Det finns inget lagkrav på att upprätta en VA-plan. Varför har ni valt att göra en?